

hiruka

157. zenbakia
2020ko martxoa

CONY CARRANZA CASTRO 2019ko Berdintasunerako Emakunde Saria

«Feministen arteko
elkarguneak bilatu
behar dira»

hiruka

HIRUKA kooperatiba elkartea

Helbidea: Martikoena, 16, 2.a · 48992 GETXO

e-posta: hiruka@hiruka.eus

Posta-kutxa: 171

Telefona: 944 911 337

Publizitatea: Maria Gorostiola

Erredakzioa: Unai Brea, Iker Rincon Moreno,
Hodei Torres eta Iratxe Olaizola

Diseinua: Artefakto

Administrazioa: Ziortza Merino

Zenbaki honetako kolaboratzaileak:

Asier Barruetaña, Kerman Santiago,
Eunate Muruaga, Matxalen Bilbao, Izei Azkue
eta Iñaki Libano

Filmazioa eta Inprimategia: Comeco Gráfico

Lege-gordailua: BI-2022-2014

ISSN: 2386-98-95

Ale-kopurua: 5.000

CC-BY-SA

Erakunde laguntzaileak

Bizkaia

foru aldundia
diputación foral

Aldizkari honek Bizkaiko Foru
Aldundiaren laguntza jaso du.

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

Kultura eta Hizkuntza Politika
Sailak (Hizkuntza Politikarako
Sailburuordetzak) diruz lagundua.

Merkatari txikien egunero

Aurkibidea

- 4 Komertzio txikia, handien ondoan irauten
- 10 Albistea izan da
- 16 Hizkuntzaren zalantzategia
- 17 Artea dagoen artean
- 18 Historiaren ganbara
- 19 Gatz-ozpinetan
- 20 Hirudika: inauteriek Uribe Kostan utzitakoak
- 26 **Cony Carranza Castro:**
«Mugimendu feministak emakume etorkinen ibilbideak aitortu behar ditu»
- 30 Musikhariak: Bidean erromeria
- 33 Aisialdi-atal berezia
- 42 Haszten TV, egokitutako kirolari ikusgarritasuna ematen
- 44 Hirukira Olgetan: umeentzako denbora-pasak

ko borroka

Inauteriak: Mozorroak eta algarak

20

33

**Aisialdirako atal berezia:
Aukera paregabeak etxeko
atarian**

42

**Haszten TVk
egokitutako kirola
ezagutaraziko du**

Komertzio txikia, handien ondoan irauten

Azken hamarkadetan ekonomian izandako gorabeherak eta kontsumo-ohituren bilakabideak ondorio txarrak izan dituzte herrietako merkataritza txikientzat. Internet bidezko salmenta da haien zapatetan agertu den azken hartxintzarra, lehenago merkataritza-gune handien zabalkundea izan zen legez; eta azken horietatik, askotxo ditugu Uribe Kostan. Eskualdeko hainbat merkataritza-elkarteengana jo dugu euren egoeraz galdetzeko, eta zailtasunak badaudela aitortu digute, baina baikortasunezko mezua zabalduta.

TESTUAK: UNAI BREA ARGAZKIAK: HODEI TORRES ►

Nahikoa da «dendari txikiak», «komertzio txikia» edo halako esaldiren bat idatzi eta interneteko bilatzaileetan osteratzea egitea, sektore hori atakarik goxoenean ez da goela ikusteko. «Desagertzeko arriskuan», irakur daiteke egunkari baten titularrean, Eusko Jaurlaritzak tokiko merkataritza «salbatzeko» iazko urrian martxan ipinitako plan baten berri emateko idatzitako albistean. Larritasun bera darie beste askori ere. *El Mundok* kaleratutako artikulu batean irakur dezakegu 2018an 922 saltokik itxi zituztela ateak EAEn, horietatik 550ek Bizkaian. Testu berean, Pedro Campo Bizkaiko merkatarien patronaleko (Cecobi) presidenteak adierazi zuen gaur egun internetegaz lehiatu beharra dela merkataritza txikien arazorik handiena.

Garai batean merkataritza-gune handiek kolpatu zuten tokian tokiko komertzio txikia, eta ondoren 2008an hasitako krisia etorri zen. Bigarren hura izan zen negozio txikien ugazabek irentsi beharreko tragarik latzena, eta askok ez zuten eztarritik behera pasaraztea lortu: kontsumoak oso behera egin zuen eta sektorean itxiera ugari egon zen. Egoera bere onera itzuli orduko, kontsumo-ohiturak aldatu egin direla konturatu ziren merkataritza: oraindino nagusi ez bada ere, oso-oso gora doa online salmenta, eta ez du ematen joera geldituko denik. Ez da arerio bakarra, gainera.

Pedro Camporen esanetan, gurean oraindino oso txikia da internet bidezko merkataritza, «baina orain bospasei urte ia ez zegoen eta gaur egun, berriz, osoaren % 15 da, egokitzea beste biderik ez dugu». Bizkaian digitalmarket.com webgunea ipini da martxan, gura duten negozio txikiek haren bitartez euren produktuak eskaini ditzaten, eta ekimena arrakastatsua dela uste du Campok. Daborduko 300 merkataritza baino gehiagok eman dute izena, eta bide hori hartu dutenak, dendan bertan ere, bezeroagaz buruz buru, askoz gehiago saltzen hasi direla azpimarratu du Campok.

Algortako Dendak elkartearen zuzendaritzan dabilen Amaia Sertutxa ez da iritzi berekoa, ordea. Moda-denda txiki bat du Sertutxak, eta beraren ustez ez du zentzurik enpresa handien aurka online salmentaren eremuan lehiatzeak; «Jaurlaritzaren laguntzak jaso ditzakegu gure denda sarean jartzeko, baina aztertu ondoren, pentsatu dugu ez genukeela gauza handirik lortuko», dio; «zelan lor genezake posizionamendu on bat? Nirearen aurretik beste denda mordo bat agertuko da eta». Argi du Algortako Dendak-eko kideak: «Hurbileko merkataritza da gure jokalekua».

MERKATARIEI GALDEZKA. Algortako Dendak orain dela bost urte sortu zen. «Helburua ez da inoiz izan pena ematea», azpimarratu du Amaia Amestoy diruzainak, «jendeak balora gaitzala gura dugu, kontura daitezela eurak izango direla pena sentituko dutenak merkataritza txikia desagertzen bada, herririk ez izatearen parekoa izango litzatekeelako». Haren kide Amaia Sertutxak ere aldarrikatu du tokiko merkataritza txikien aspaldiko mezuetako bat: dendarik gabeko herria herri hila dela. «Gure egitekoa jendeak bertan erostea da, beste inora joan barik».

Saltoki handien kaltea ukaezina bada ere, hasierako inpaktua apur bat leundu dela diote merkatariei-elkarteek. «Bezero asko gugana bueltatu dira, gure arreta eta jakintza estimatzen dute eta».

«Beste inora» esanez, merkataritza-gune erraldoiez dabil berbetan Sertutxa. Daborduko ez dira tokiko komertzioaren aurkako mehatxurik handiena, leku hori internetek eta kontsumo-ohituren aldaketak bereganatu dutelako, baina argi dago mesederik ez dietela egiten. «Erakunde publikoek koherentzia-falta handiz jokatzeko dute arlo horretan», salatu du Sertutxak; «tokiko dendariak laguntzeaz berba egiten dute, kanpainak antolatzen dituzte eta goiburuak asmatzen dituzte, baina gero azalera handiko guneei bidea zabaltzen diete».

Getxon ez dago merkataritza-parke erraldorik, «bai ordea Berangon eta Leioan», adierazi du Amaia Sertutxak, «eta batez ere Getxoko biztanleak hartzen dituzte; oso zaila da horren aurka lehiatzea». Amaia Amestoyren berbetan, «gaur egun eragina hain handia ez bada ere, inguruko lehen merkataritza-gune handiak zabaldu zituztenean, orain dela hogeitau urte inguru [berbarako, apirilean 22 beteko dira Leioako Arteak ateak zabaldu zituenetik], inpaktua asko igarri zen».

Eskarmentuko dendaria da Amestoy, eta ondo gogoan du lanbidean hasi zenean zapatu goiza izaten zela Algortako dendentzat asteko momenturik onena: «Inguruko herrietako jendea etortzen zen, eta beste edozein egunetan baino gehiago irabazten genuen goiz horretan». Merkataritza-gune handiek ohiturak aldarazi zituzten, baina. «Jendea hasi zen zapatu goizetan Arteara joaten, umeak hango txoko batean uzten, erosketak egiten eta, suertatuz gero, arroparen bat edo pare bat oinetako erosten, herriko dendak sal dezakeena baino askoz merkeago noski, eta autoa askoz errazago aparkatuta».

HURBILEKO ARRETA GURA DUTE BATZUEK. Esan bezala, azalera handiko saltokien eragina igartzen dute oraindino merkataritxikiek, baina ez garai batean adina, haiek ere higadura jasan

«Erakundeek tokiko dendariak laguntzeaz berba egiten dute, baina bidea zabaltzen diete merkataritza-gune handiei»

AMAIA SERTUTXA
ALGORTAKO DENDAK

«Gure helburua ez da pena ematea, jendeak balora gaitzala baino; merkataritza txikia desagertzea herriko ez izatearen parekoa da»

AMAIA AMESTOY
ALGORTAKO DENDAK

«Badago buruz buruko arreta nahi duen jendea, eta badakite gurea saltoki handi batean jasoko dutena baino hobea dela»

CHARO DE LA VARGA
ASTRABUDUKO MERKATARIEN ELKARTEA

dute eta. Batetik, zer esanik ez, krisia denontzat izan delako, eta kontsumitzeko modua aldatu duelako, saltokia edozein dela ere. «Jendeak orain, eta gazteek batez ere», uste du Amestoyk, «erabaki du gastatzeko 50 euro izanez gero 30 bidaia baterako erabiliko dituela, beste hamabost jate txiki batera joateko, hau da, aisialdirako, eta gainerako bostekin, agian, zerbait erosiko duela».

Ez hori bakarrik. Saltoki handietako prezio merkeak eta beste abantaila batzuek oraindino pertsona ugari erakartzen badituzte ere, Amestoyren eta Sertutxaren iritziz merkataritza-eredu horren gabeziak ordainsaria ekarri dute, eta bezero asko denda txikietara «itzultzea» eragin du, zelanbait esatearren. «Han prezioa duzu, ordutegia duzu... baina ez arreta», dio Amestoyk. «Uste dut jendea erantzuten ari zaiela eskaintzen diegun gauza onei», dio Amaia Sertutxak, «nik bezero fidel asko dut, azalera handiko guneez nazkatuta dagoena eta online sektorean ere bizipen negatiboren bat izan duena».

KONTZIENTZIAZIO ESKE. Elkarrizketaren amaieran honakoa aipatu du Amaia Amestoyk: «Imanol Landa Getxoko alkatea zenean, esan nion Udalak kontzientziazio-lana egin beharko lukeela ikastetxeetan, ikasleei ulertarazteko bertan erosi ezean herria hil egiten dela». Ideia bera mahai gainean ipini dio Astrabuduko Merkatarien Elkartek Erandioko Udalarari, Estibaliz Rodríguez presidentek eta Charo de la Varga presidenteordeak azaldu dutenez. «Prest agertu gara eskolara gu geu joateko, kontzientziazio-lana egitera; eta eskolatik kanpo egiten dituzten irteeretako bat izan dadila herriko dendetan zelan lan egiten dugun ikusteko; haien erantzunaren zain gaude oraindik».

Aurten hogeitau urte beteko ditu Astrabuduko Elkartek, eta osasuntsu dabil. 98 bazkide ditu, hau da, auzoko ia negozio de-

Gaur egun, internet bidezko salmentaren lehia da merkataritza txikiaren arazo handiena.

Beharpenak oso sarri eta «logikarik gabe» egiteak egiten diren kalteak kexu dira dendari txikiak.

nak. «Egoera zelakoa den? Zaila», dio Rodriguezek, «ausartuko naiz esatera Astrabudua dela Bizkaian, eta beharbada Euskadi osoan, inguruan azalera handiko merkataritza-gune gehien duen auzoa. Baina eusten diogu».

Ez hondoratzearen zergatia azaltzeko, Charo de la Vargak Algortan aipatu dituztenen antzeko arrazoiak eman ditu: «Badago espezializazioa eta buruz buruko arreta nahi dituen jendea, eta badakite gurea saltoki handi batean jasoko dutena baino hobea dela». Hala ere, daborduko aipatu ditugun faktoreek eragina dute Astrabuduan ere, zer esanik ez. Ondorioetako bat da, Rodriguezek eta De la Vargak aipatu dutenez, gutxi gorabehera denetarik eskaintza mantendu arren saltoki gutxiago dagoela sektore bakoitzeko. Hori bai, auzoak indargune garrantzitsuak duela azpimarratu dute, elikaduraren arloan behintzat: merkata, beste herrietako jendea ere erakartzen du. «Izan ere, elikadurarena da hemen denda gehien duen sektorea, alde handiz».

BEHERAPENAK NOIZGURA. Hain zuzen ere, elikagaien salmenta da merkataritza txikiaren azpisektorerik egonkorrena, arestian aipatu dugun artikuluan Pedro Campo Cecobiko presidentek azaldu zuenez. Gorabeheren menpekoena, berriz, modarena da, besteak beste marka handien presioa dela eta. Presio horren aurpegietako bat beharpenen liberalizazioa da, «logikarik gabekoa eta merkataritza txikiarentzat oso kaltegarria», Camporen berbetan.

«Deskontuak ditugu etengabe, eta horrek beharpen-sasoia indargabetu du, urtaro-amaieran geratutako soberakina saltzeko unea zen aldetik», dio Campok. Bat dator Algortako Dendak elkarteak Amaia Amestoy: «Guk ere egiten genuen *Black Friday*, baina utzi egin genion azkenean uneoro zaudelako sus-

Tokiko erakundeen erantzuna

Merkataritza-gune handiak sor daitezkeen emandako erraztasunak kritikatu arren, gugaz berba egin duten salerosleen elkarteek esan dute harreman ona izaten dutela administrazioagaz, eta bereziki udalakaz, haiengandik laguntza jasotzen dute eta. Azken boladan arlo horretan nabarmendu den bat Sopelakoa da. Sustapen Ekonomikoko zinegotzi Teresa Fernándezek azaldu digunez, bertako udal-gobernuak hainbat ildo zabaltzen ditu merkataritza txikiari laguntzeko. Horietako bat sustapen-ekintzak dira (Gabonetan herrian erosteko kanpaina, adibidez), eta horiez gain merkataritza txikiari laguntzeko hainbat ekimen ere badituzte martxan.

tapenak egiten, eta bezeroa ohitu egiten da. Saltoki handiek egin dezakete, baina guk ez, edo halako batean ez da geratuko beharpenetan joateko dendarik».

KONTSUMO-EREDUA EZBAIAN. Elkarteko beste Amaiak, Ser-tutxak, kritika gogorra egin die merkataritza-gune handiei: «Leku horietara erosketak egitera joatea ez da ekologikoa, eta ez dakarkio onurarik bertoko ekonomiari, zerga asko kanpora joaten delako», dio, «kontratazio partziala eta sarritan txarto ordaindutako lanpostuak sortu baino ez dute egiten».

Gaiaz galdetuta, honakoa dio GuNe kolektiboko Ander Dokandok: «Uste dut azpiegitura horiek ondo laburbiltzen dutela kapitalismoaren izaera; kapitalismoak dena zentralizatzen du, eta bizitzaren eginkizun nagusiak arautzen saiatzen da: hemen lo egin behar duzu, hemen lan, hemen erosi, oporretara hona joan...». Herriei nortasuna kentzea ere aipatu du merkataritza-gune handiek eragindako kalteen artean, besteak beste denda eta negozio txikiak ahultzen dituen heinean, «nahiz eta komertzio txikia panazea ez izan».

Azken esaldi horren ildotik, denda txiki batzuek handien gaitz berdina dituztela adierazi du Dokandok (sasoiz kanpoko elikagaiak saltzea, langileei baldintza txarrak eskaintzea, hondakinak behar bezala kudeatzea...), eta honenbestez, eztabai-datu beharrekiko dikotomia «agian ez dela saltoki handia *versus* denda txikia, baizik eta kontsumo-ereduen artekoa». Zehazki, kontsumitzaileari erabakitzeko askoz ahalmen handiagoa ematen dion eredu baten alde egiten du GuNe kolektiboak. Bide batez, bide horretatik jo gura duen proiektuei baimena emateko orduan erakundeek, eta zehatzago esanda udalek, saltoki handiei ematerakoan baino zorrotzago jokatu ohi dutela salatu du Ander Dokandok. ◀

Iritzia **Etorrerak**

Izozmendiak

MAIER ARRIETA ARAIZ Komunikazioan aritua eta aditua

Izozmendiak izotzezko mendi hotz eta gogorrak dira, Antartida eta Groenlandia inguruko itsasoetan sortuak. Glaziar-ertzen hausturaren ondorioz ur gezaz sortutako izotzezko masa handiak. Zuetako gehienek inoiz edo behin ikusi izan duzue halako bat dokumental edo aldizkari batean. Zer esanik ez, denok ezagutzen dugu *Titanic* ontziaren istripua, 1912an izozmendi bategatik hondoratu eta milaka hildako eragin zituena.

Fenomeno bitxiak, harrigarriak dira izozmendiak. Bi aurpegidun izotzezko mendi horiek ez dira batere finkoak. Etengabeko mugimenduan daude lurburuetako itsaso jelatuetan barrena, itsas nabigaziorako oso arriskutsuak izan dira beti, eta hala dira oraindik. Bitxiak direla aipatu dut, ongi dakizuen izozmendi baten bolumenaren %90 ur-azal azpian ezkutaturik dagoelako, gizakiaren subkontzientea bezala. Izozmendi baten guztizko bolumenaren zortziren bat baino gutxiago dugu ikusgai. Harritzekoa, ezta?

Berdin gertatzen da betidanik gure inguruan eta azkenaldian hedabideetan bolo-bolo dabilen kontu askorekin; ustelkeriak eta izozmendiek, uste baino antz handiagoa dute. Zerrenda amaigabe bat idatzi ahalko genuke egon diren zabor-kasu guztiekin. Hedabideek ontzi batetik ikus daitekeen izozmendi deskribatzen dute soilik, hau da, nahas-mahas dagoen kaka guztitik agerian dagoen zatitxo txiki bat baino ez. Baina non ezkututzen dute ur-azal azpian omen dagoen izozmendiaren bigarren bisaia?

Lotsagarria da egoera, eta aldaketa klimatikoak ere ez du laguntzen. Guk, nabigatzaileok, tentuz ibili beharko dugu izozmendiz betetako itsasoan. *Titanic* ez bezala, ikusgai dauden izozmendien tontorrak eta haien urazpiko oinarriak saihestu beharko ditugu tripulazio osoa ez hondoratzeko. Zorionez itsasoa zabala da, eta eskerrak, izozmendirik zein ustel-mendirik gabe nabigatzeko ubideak dauzkagula. Eskerrak.

Iritzia **Sarritik Borobiara**

Kezka eta amorrua

PAUL BILBAO SARRIA Kontseiluko idazkari nagusia

Badira eskubideen borrokarekin lotutako hainbat egun. Egun horiek, kolektiboa ikusgarri egiteaz gain, urtean zehar pairatzen dituzten bereizkeriak, bidegabekeriak eta zapalkuntzak agerian jartzeko baliatzen dira. Egun horietako bakoitzak bere esanahia du. 1886ko maiatzaren 1ean, Chicagon, sindikalista batzuek greba hasi zuten. Hiru egun igarota, matxinada piztu eta, amaieran, zortzi langile epaitu eta bostek heriotza-zigorra jaso zuten.

Matxoaren 8ari dagokionez, 1857an, New Yorken emakume langileen talde bat lan-baldintza duinen alde kalera irten zen, eta errepresio bortitza jaso zuen poliziaren aldetik. Bestalde, 1911n lan-baldintzen eta eskubideen alde langile-talde bat arropen lantegian itxi eta, sute baten ondorioz, 146 pertsona hil ziren, jabeek ateak eta leihoak itxi zituztelako. 1969ko ekainaren 28an poliziak LGBT komunitateko hainbat kideren aurka egindako sarekaden aurrean emandako erantzun espontaneo eta bortitzari eman zitzaion.

Gertaera lazgarri batzuek ekarri zuten egun horiek kolektibo zapalduen ikur bihurtzea. Berriki izan den ama hizkuntzaren nazioarteko egunak ere badu bere historia. 1951n Bangladesh Pakistanen barruan zegoen. Otsailaren 21ean milaka herritar, ikasleak bereziki, kalera atera ziren Dhakan, berezko hizkuntza bengaleraren alde. Polizia oldartu zitzairen eta bi ikasle hil zituzten.

Kezkaz bizi dut egun horri eduki politikoa kendu izana. Kezkaz bizi dut ama hizkuntzaren nazioarteko eguna marketinerako egun bihurtu izana. Kezkaz bizi dut egun munduan milioika herritarrek berezko hizkuntzan bizitzeko ukazioa pairatzen dutela jakin arren, otsailaren 21eko adierazpenetan horien guztien inolako aipamenik egin ez izana. Kezkaz eta amorruz bizi dut, beste behin, kolektibo zapaldua ikusgarri egiteko izan behar zuen eguna zurikerietarako baliatu izana.

Puntua eta kontrapuntua **Saltoki handiak eta denda txikiak**

Komertzioa

*Parean duelako
etsai ahaltsua,
harekin ahaztu da
bezero itsua.
Artea edo Ballonti,
aukera bertsua.
Auzoko dendak, egun,
ahul du pultsua.
Batzuen esfortzua
ez al da antzua?*

**JOSU
ARROYO
IZKOA**
Algorta

*Nahiz Artean daukagun
nahi dugun adina
eta eroso den,
merkea, arina,
herriko dendak hiltzen
ditu ta, jakina,
batzuenak eduki
dezan eragina,
denok egin beharko
dugu ahalegina!*

**IMANOL
URIA
ALBIZURI**
Algorta

Lehen/Orain **Alango kalea, 1979**

ITURRIA: DANIEL ZUBIMENDI

Erretratua **Borja Hernández Urruchurtu** Jostuna

RTVEko *Maestros de la Costura* telebista-saioan dabil lehiakide. Bere izaera ez ezik, joskintza-munduan duen gaitasuna erakusten ari da Hernández (Algorta, 1994).

TESTUA: KERMAN SANTIAGO ALKORTA ARGAZKIA: HODEI TORRES ▶

Artisautzak eta eskulangintzak erakarri zuten txikitatik, eta hamabi urte gaz eskulanak zituen gustuko. Mozo-roak egiteari ekin zion geroago, eta diseinu eta artearen munduan goi-mailako ikasketak egin gura zituela argi zuen gaztetan. Beroki eta alkandoren bueltan dabil gaur egun buru-belarri, gizon zein emakumeentzako «aukera ugari» daudela uste baitu. Estiloari dagokionez, Japoniako *Streetwear* delakoan ikusten du islatuta bere burua: «Forman eta siluetan aniztasuna du oinarri horrek. Britainiar joskintza ere begiko dut, dotoretasuna eta gozotasuna azaleratzen baititu».

Telebistara salto egitean izan duen babesa azpimarratu du Hernándezek: «Nire amaren jarrera pizgarria izan da, bera modista den heinean, semeak bere pausoei jarraitzeak poztzen du.

«Programak aukera ematen digu elkarbizitzeko eta harremanak estutzeko moda munduan ezinegon berdinak ditugunokin»

Nire koadrilakoek ere animatu ninduten, 37 gara guztira eta asko harrotzen nau euren babesak, eta nik jarraitu nahi dudana moda mundu honetan bidelagun izatea estimatzen dut».

Programan zenbait kide gaz egindako adiskidantzazko loturak baloratzen ditu gehien: «Aukera ematen digu harremanak estutzeko moda-munduan ezinegon berdinak ditugunokin». Bestalde, *Maestros de la Costura*ren helburua, joskintza munduaren atzean dagoen esfortzua, lana, denbora eta dedikazioa erakustea dela dio. Seigarren saioan irabazle izateko lehian segitzen du, «horren despistatua naizela jakinda eta dauden aukerak ikusita, bi aste besterik iraungo ez nuela uste nuen, eta begira!», diosku. ◀

Getxo Martxoaren 14an Komunitatea eraldatzeko prest

Martxoaren 14an, zapatuan, aniztasun funtzionalaren eta inklusioaren inguruko jardunaldia egingo dute Romo Kultur Etxean. Amesten elkarteak antolatu du ekimena eta, antolatzaileen berbetan, horren helburua da komunitate inklusiboan eraikuntzaren inguruan askotariko diziplinen topaketa egitea eta eztabaidarako gunea sortzea. «Komunitatea eraldaketaren ardatz» izeneko jardunaldi horretan, ezgaitasunaren arloan eta partaidetza komunitarioan adituak diren hainbat profesionalak parte hartuko dute, hala nola Aurora Madariaga, Deustuko unibertsitateko Aisia eta ezgaitasuna katedraren zuzendariak; Ester Ortega, Tuya Fundazioaren zuzendariak; eta Isabel Guirao, A Toda Vela elkartearen zuzendariak. Gainera, Haszten, Fekoor eta Gaude elkarteak gonbidatu dituzte euren ekintzak eta proiektuak azaltzeko.

Getxo Panda Raid Irakasle eta ikasleak, batera

Algortako Fadura LHIko Iurgi Aiesta eta Aitzol Baranaño irakasleek Panda Raid orientazio-probari aurre egingo diote aurten ere. Oraingoan, baina, ikasle bi batuko zaizkie abenturarako: Markel Arrasate eta Iker Lacruz. Zazpi etapatan banatutako orientazio-proba da Panda Raid, Marokoko hegoaldea zeharkatuko duena. Denera, 375 taldek eman dute izena aurten eta, orokorrean, parte hartzaileek hamar ordu inguru eman behar izango dituzte egunean gidatzen, hondarrezko bideetatik 200 eta 300 kilometro gainditzeko. Iaz egin zuten legez, aurten ere kutsu solidarioa emango diote abenturari.

Getxo Belaunaldien arteko kohesiorako ekipamendu publiko mistoa

Itzubaltzetako gune berriari argi berdea

Lope de Vega kalean okupatutako eraikinean belaunaldien arteko kohesiorako ekipamendu publiko mistoa sustatzeko lankidetzaz hitzarmena onetsi du Getxoko Udalak.

IKER RINCON MORENO ►

Belaunaldien arteko kohesiorako ekipamendu publiko mistoa sustatzeko kreditu gehigarria onesteko proposamena aurkeztu zuen Gobernu-taldeak (EAJ-PSE) otsaileko osoko bilkuraren bigarren puntuan. Ignacio Uriarte Ekonomia zinegotziak azaldu zuenez, gazteei zuzendutako Udaleko zuzkidura-ostatuak izango dira horiek, eta 100 lagunentzako bizitokia izango dira. Diotenez, proiektu hori garatzeko aurrekontua 14 milioi eurokoa da, Bizkaiko Foru Aldundia-ren eta Getxoko Udalaren artean ordainduko dena; azken horrek kreditu gehigarria jarriko du, hau da, 3,4 milioi euro. Izan ere, osoko bilkuran proposamena onartu zen, EAJ eta PSE-EEren aldeko botoakaz; Elkarrekin Podemos eta EH Bildu taldeek horren kontra egin zuten eta PP abstenitu egin zen.

Paula Amieva Podemoseko bozeramaileak deitoratu zuenez, osoko bilkuran ez zen proiektua eztabaidatu, kreditua onartzea baizik. Era berean, salatu zuen proiektuak helburu politikoei erantzuten diela, «ekipamendua 2023rako inauguratzea aurreikusita dagoelako, hurrengo hauteskundeetan atarian, hain zuzen ere».

PSE-EEko Carmen Diaz zinegotziak azaldu zuen proiektuaren inguruko informazioa «aurretik emanda» dagoela, «prentsa-ohar bi-

Lope de Vega kaleko nagusien etxea eta euskaltegia hartzen zituen eraikinean egingo dute.

Ibar Nagusien Etxea eta gaztetxea okupatu duten herritarrek protestaldia egin zuten udaletxean, eraikina botatzea «marra gorria» delakoan.

dez». Era berean, esan zuen Gobernu-taldeko kideek hauteskundeetan azaldu zutela horren inguruko informazioa.

Nerea Guijarrubia EH Bilduko kideak, bere aldetik, salatu zuen nagusien etxea eraisteko kreditua eskatu dutela osoko bilkuran. Azaldu zuenez, arazoa ez da proiektua, baizik eta non eta nola proposatzen ari diren. Udalerriko gazteek emantzipatzeko duten arazoa mahai-gaineratu zuen koalizio abertzaleko zinegotziak, baina Gobernu-taldearen konponbidea-gaz ados ez dagoela azaldu zuen.

Eduardo Andrade popularrak ere proiektuari lotutako informazio-falta deitoratu eta dirua zertan gastatuko den zehaztapena argitzea eskatu zuen.

Azkenik, Keltse Eiguren EAJko bozeramaileak azaldu zuenez, proposamen horrek ez dio zorpetzerik eragingo Udalari. Era berean, proiektu estrategikoa dela nabarmendu zuen, «berritzailea eta eduki sozial argia duena». ◀

GetxoGasol

Urteko 365 egunetan gaude zabalik

- Garbiketa gunea
- Denda eta okindegia
- GnG tailerra
- Solaguren Jatetxea

944 301 500

GetxoGason Euskararekin bat! Getxo eta Berango artean

ARANTZA ETXEBARRIA

Hortz-Klinika

Odontologia orokorra
Ortodontzia

Periodontzia
PADI

Bidebarri 27, behe eskuina · ALGORTA

944 307 696

Erandio Agintaldi Plana Udalaren asmoak azaldu dituzte

Oliban eta González, Plana aurkezten.

Aitziber Oliban Erandioko alkateak eta Jorge González PSE-EEko zinegotziak legealdi honetarako Agintaldi Planaren berri eman zuten otsailaren 24an egindako prentsurrekoan. Dokumentuak 60 ekintza baino gehiago aurreikusten ditu; alderdi politiko denek eta herritarrek «haren segimendua eta fiskalizazioa» egiteko aukera izango dutela esan zuten Gobernu-taldeko ordezkariak.

Aitziber Olibanek adierazi zuen Agintaldi Plana politikarien eta teknikarien arteko elkarlanaren emaitza dela. Uda-goienean herritarrei egindako inkestaren emaitzak kontuan hartu dituztela gaineratu zuen alkateak, EAJk eta PSEk euren hauteskunde-programetan jasotako egitasmoen gain.

Jorge Gonzálezren esanetan, «garden-tasunarekiko eta herritarrekiko konpromisoa» da planaren jatorria. Zinegotzi sozialistak azaldu zuen dokumentuan helburuak, aurrekontuak eta epeak adierazten direla, eta edonork egin ahal izango duela horren segimendua.

Planak hamar helburu ezarri eta 60 ekintza inguru aurreikusten ditu, «hori-tako asko berriak», Jorge Gonzálezren berbetan. Jarduerak hiru multzo nagusi-tan bereizi dituzte: herritarrek, lurral-de-garapena eta antolakuntza.

Gure ikasleen ahotan

CECILIA BILBAO (18 urte, Gorliz) Mondragon Unibertsitateko Business Data Analytics gradua ikasten ari da, Bilbon. Graduak, aitzindaria Euskadin, enpresek Big Datan eta Datuen Analisisian prestakuntza espezifikoak duten profesionalen behar handiari erantzuten dio.

«Osasunaren sektorean datu zientzialari gisa lan egitea gustatuko litzaidake»

ZER GUSTATZEN ZAIZU EGITEA ZURE DENBORA LIBREAN?

Musikarekin, kantuarekin eta dantzarekin zerikusia duen guztia gustatzen zait. Datuen Analitikaren mundua nire zaletasunekin lotuz, beti deigarria egin zait nola Spotifyk zure gustu musikalekin lotura duten kantu edota artisten gomendioak egiten dituen. Horregatik sortu zitzaizkidan Datuen Analitikaren, Adimen Artifizialen eta abarren mundua sakonago ezagutzeko kezka.

ZER IKASTEN ARI ZARA?

Business Data Analyticsen gradua ikasten ari naiz, hilabete gutxi dira hasi ginel eta oso pozik nago Matematika, informatika eta programazioa uztartzen dituen gradu horrek. Datuak garbitu, aztertu eta negozioetarako balio bihurtzen ditugu. Horretarako, matematika, estatistika eta programazioaz gain, kudeaketarekin lotutako hainbat gai ere lantzen ditugu, hala nola ekonomia, finantzak, enpresa, eraldaketa digitala, bezeroa...

NOLAKOA IZATEN ARI DA ZURE IKASKUNTZA-ESPERIENTZIA MONDRAGON UNIBERTSITATEAN?

Klasean taldeka banatuta gaude. Hala ere, beste ikasgai batzuetan, lan indibidualagoa ere egiten dugu: eduki teknikoak barneratzea, mooc online ikastaroak egitea, etab. Izan ere, 'Learning From Doing' da gure filosofia. Horrek esan nahi du ikasgaietan eskuratutako ezagutza guztiak bideratuta daudela praktikan jartzera benetako erro-rronka baten bidez. Erronkak zazpi asteko iraupena duen proiektua da, eta benetako bezero batek planteatutako arazo bati Datuen Analisisaren bidez erantzutea du helburu. Gradu honetako ikaskuntzaren bihotza zera da, benetako enpresa bateko «aholkulari» izateko espazioak izatea, graduaren lehen mailatik laugarrenera arte, eta horrek aukera ematen digu ezagutza teorikoak aplikatzeko eta lau urteko esperientzia praktikoa eskuratzeko.

ERRONKEN EBAZPENEAN OINARRITUTA IKASIKO DUZUE: ZEIN DA KONPONDU DUZUEN AZKEN ERRONKA?

Aurreko erro-rronka bi zatitan banatuta zegoen; lehenengoa erabaki behar genuen, analisi makro-ekonomikoetan oinarrituta, Europako zein herrialde-tara lekualda zitekeen GSK enpresa farmazeutiko britainiarra, Brexit fenomenoak eragin ez ziezaiola. Bigarren zatian, Euro-pako eskualdeen berrikuntza mailari erreparatu genion. Jakin behar genuen zer aldagai bultzatu behar diren (RIS- Regional Innovation Scoreboard-sailkapena eta beste batzuk kontuan hartuta) Euskadi berri ere berrikuntzan aitzindari izan dadin. Hori lortzeko, «erabaki-tzeko zuhaitzak» egiten ikasi behar izan genuen, besteak beste.

ERRONKETAN BEZERO BATENTZAT EGITEN DUZUE LAN, EZTA? KONTA IEZAGUZU ENPRESAK ZER EGINKIZUN DUEN ERRONKAN

Erronka berria aurkeztzen den egunean enpresako ordezkari bat etortzen da, eta proiektu bat proposatzen digu: testuinguruan jar-tzen gaitu, enpresaren ibilbidea eta beharrak azalduz, eta arazo bat edo galdera bat planteatzen digu, guk konponbidea bila dezagun. Behin erro-rronka proposatuta, 7-8 aste ditugu taldeok bertan lan egi-teko. Azken astean, 'Demo Day'-n, gure lana defendatzen dugu be-zeroaren aurrean.

ZURE ETORKIZUN PROFESIOALEN ERAGINA IZANGO BAZENU... NON GUSTATUKO LITZAIZUKE LAN EGITEA?

Datuen Analisisaren munduak nahi adina espezializazio-aukera ditu: banka, aseguru-etxeak, telekomunikazioak, merkataritza, erakunde publikoak, osasuna eta abar. Nire kasuan, Batxilerr Biosanitarioa egin nuen, aukera ona izango litzatekeela osasun-sektorean Datuen Zientifikoa gisa espezializatzea.

www.mondragon.edu/prest

EMAN BOSTEKO AHIRUKARI!

Hiruka komunikazio-taldeak 5 urte betetzen ditu aurten, eman bostekoa eta lagundu proiektua aurrera eramaten.

LEHENENGO BOST LAGUNEK URTE OSOKO HARPIDETZA DOAN!

- 1 5€-ko diru-sarrera egin: ES84 3035 0421 48 4210000739 (LABORAL KUTXA)
- 2 Zure izen-deiturak bidali: publi@hiruka.eus
- 3 Etorri gure bulegora eta jaso zure poltsa!

-Sustapen hau izakinek agortu arte egongo da indarrean-

Sopela Zipiriñen leku barik

Familien pazientzia agortu da

Ehunka lagunek parte hartu zuten otsailaren 28an Zipiriñe ikastetxe publikoko leku-arazoengatik protesta egiteko mobilizazioan. Salatu zutenez, irakaskuntzaren kalitateak behera egin du masifikazioari aurre ez egiteagatik, eta administrazioak ez du egoera konpontzeko planik.

UNAI BREA ▶

Beste behin, kalera irteteko eskatu die Zipiriñeko IGEk (Gurasoen Elkarte) bertako ia 700 familiei. «Azken bederatzi urteetan kezka agertu dugu ikastetxearen egoeragatik», azaldu zuten mobilizazioetara deitzeko kaleratutako idatzian, «leku- eta egokitze-arazo larriak ditugu, eta dagoeneko eskola ez da egokia eskariari erantzuteko, ez eta Euskadin ustez dauden kalitate-estandarrek betetzeko ere». Protesta egiteko, gurasoen zenbait ordezkari Udalaren osoko bilkurara joan ziren otsailaren 27an; hurrengo egunean, berriz, martxa egin zuten eskolatik udaletxeraino. «Familiei pazientzia agortu zaigu», aldarrikatu zuten argiro.

Diotenez, beste muga bat gainditu dute aurreen: jantokiak ez du leku nahikorik. «Baliteke familia batzuk zerbitzu horretatik kanpo geratzea datorren ikasturtean». Jantokiarena, nabarmendu dutenez, zerrenda luze bateko azken gertakari larria da. «Urteotan galdu egin ditugu psikomotrizitate-gela, liburutegia, informatika-gelak, musika-gelak eta laborategia; barra-

Administrazioari kontu eske

Zipiriñeko gurasok Sopelako Udolari eta Eusko Jaurlaritzari eskatzen diete aspalditik duten arazoa konpontzeko pausoak eman ditzatela. Zehazki, lehenbizikoak lursail bat utzi beharko luke bigarrenak ikastetxe bat eraikitzeko.

koi bi eraiki dira; irakasleek ez dute leku egokirik batzeko eta lan egiteko; umeak sartzean eta irteteen kolapsoa egoten da, euria egiten duenean pilatuta egoten dira...».

Gurasok diotenez, Bizkaian ikasle gehien duen ikastetxe publikoetako bat da Zipiriñe: 925, gaur egun. «Ikasturteko bost lerro ditu eskolak, baina lau lerro izateko diseinatu zen; gehienez 40 ikasgela izan behar zituen, eta 44 ditu momentu honetan». Arazoarekiko axolagabekeriak jokatzea leporatzen diote Eusko Jaurlaritzari: «Zipiriñe ez dago euren hezkuntza-plan estrategikoan, ez da haien kezketako bat».

HAUR HEZKUNTZA LOROÑORA EROATEKO PROPOSAMENA.

Gurasok mobilizazioak antolatu baino egun gutxi lehenago, hain zuzen, Sopelako EH Bilduk aurreproiektu bat aurkeztu zuen 2017tik mahai gainean zuten proposamen bat zehazteko: Loroño aldean Haur Hezkuntzarako eraikin berria egitea. Koalizioak arkitekto independenteei eskatu die aurreproiektua, «garapena ahalik eta profesionalen eta objektiboen izan zedin», argitu dutenez.

Proposamenak «gune zabalak eta naturagaz harremana» eskaintzen dituela azpimarratu dute, «pedagogian indarra duten joerakaz bat eginda». Haur Hezkuntzako eraikin berriak solairu bi edukiko lituzke, eta proiektuak «Loroño, Zabalbide eta Lemotza erreka ingurua berrosatzeko» balioko luke.

EH Bilduk azaldu duenez, lehenik eta behin EAJri eta PSE-ri helarazi diete proiektua, 2020ko aurrekontua garatzeko batzorde misto sortu berriaren barruan. ◀

OTSAILAK 24
FEBRERO
MARTXOAK 8
MARZO

Zinegoak 2020
www.zinegoak.com
Bilbo Gayliboleros 10 Nazioarteko Zinema eta Arte Eszenikoen Zabalak
17th Festival Internacional de Cine y Artes Escénicas Gayliboleros de Bilbao
17th Bilbao International Gayliboleros Film and Performing Arts Festival

ANTOLATZAILAK ORIGINA
ASOCIACIÓN ZINEGOAK ELKARTEA

BARRILE ORDINAK PATROKINADOREK OFIZIALEK
berdindu!
euskaltel

LAGUNTZAILEAK COLABORADORES
Bizkaia
Bilbao

BaPiruke
Udaberriko koloniak
Apirilaren 6tik 17ra

NORI ZUZENDUA:
5-12 urte bitarteko umeentzat

ORDUTEGIA:
9:00etatik 13:30era.
Irteera egunetan (8an eta 16an) 17:00ak arte.

NON:
J.B. Zabala eskolan (Algorta) eta Romo eskolan

PREZIOA:
Bazkideek 50 euro
Bazkide ez direnek 65 euro
Getxon gutxieneko errenta jasotzen dutenek 20 euro
(Aldundiako ziurtagiria + NANaren fotokopia)

IZEN-EMATE EPEA:
Bazkideek martxoak 9 & 10;
Bazkide ez direnak martxoak 11 & 12
Egunero 10:00 - 13:30; 9an eta 11n 16:30 - 18:00.

Bizkaia Lepoan Euskara elkarte:
info@bizarralepoan.eus // 94.491.03.87
Martikoa 16, 48992 Getxo (Algorta)

Informazio gehiago:
también en castellano
www.bizarralepoan.eus

Getxo
BFA DFB

Uribe Kosta M8 Emakumeen Nazioarteko Eguna

Kaleak hartzera deitu dute feministek

Martxoaren 8rako grebak alde batera utziko ditu aurten mugimendu feministak, baina, giza eskubideen defentsan zentratuta, «aurrean izango gaituzte, ez dira pasako!» oihukatzen segituko dute.

IKER RINCON MORENO ►

Azken urteetako mobilizazioei eta borrokari segida eman gura dio mugimendu feministak aurten ere. Bi urtez jarraian greba erabili izan dute feministek aldarrikapen-tresnatzat; oraingoan, baina, grebarik ez egitea erabaki du mugimenduak. Hala ere, martxoaren 8ko planteamendua aldatu den arren, bizitza erdigunean jartzearen aferak lehen lerroan jarraitzen du eta mobilizazio ugari iragarri

2018 eta 2019ko grebek milaka emakumeren inplikazioa lortu zuten. HODEI TORRES

Herriz herri egingo dituzte ekitaldiak aurten.

dituzte egunotarako, herriz herri. Nolanahi, elkargune komuna izango dute martxoaren 8an bertan, Bilbon, 13:00etan hasiko den mobilizazioan, Jesusen Bihotzetik abiatuta. Instituzioek ere hainbat ekimen eta ekitaldi antolatu dituzte egunotarako. ◀

Lemoiz Etzandarri Bost urte mendi-irteerak egiten

© ETZANDARRI MENDI-TALDEA

Euskara eta mendizaletasuna bultzatu gura dute.

Etzandarri taldeak hilabetero egiten du mendira irteera. 2015ean sortu zuten Lemoizko guraso batzuek, euskararen erabilera eta mendizaletasuna bultzatzeko helburuagaz. 2019an, gainera, irteera horietan berrikuntza bat gehitu zuten: argazki-lehiaketa. Edonork parte har dezake taldean, baina, umeen artean euskara bultzatzeko ekintza denez gero, joan gura duten gurasoek ondo egin beharko dute euskaraz. Hurrengo irteera martxoaren 22an egingo dute, Bagatza eta Eskorietara.

LORALDIA

EUSKAL KULTURA GAUR

FESTIBALA BILBON!

WWW.LORALDIA.EUS

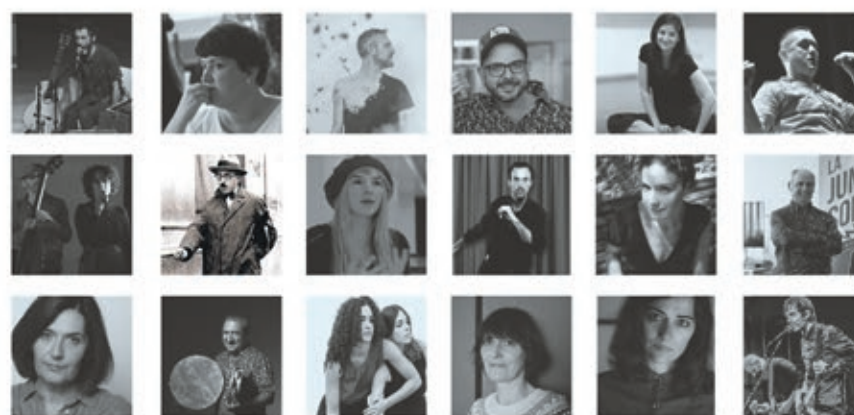
MARTXOAREN 10ETIK 29RA

BABESLEAK

FESTIBALA HAMAIKA DESIRA!

***SARRERAK ESKURATU**

JARRAITU GURE SARE SOZIALAK.

hamilton
IDIOMAS

Ingelesa • Frantsesa • Alemaniera

- Taldeak, enpresak eta partikularrak
- Eskolaz kanpoko ekintzak
- Maila guztiak
- Ingelesa 3 urtetik aurrera
- Talde txikiak
- Ingalaterran egonaldiak

Dr. Landa, 6/Iberre 9 • 48600 SOPELA
94 676 30 12
info@hamiltonidiomas.com

irati
MODA GAZTEA

☎ 94 491 12 71
✉ iratigorta@gmail.com
📍 Torrene, 2 48991 - ALGORTA

LIBURU ETA PAPER DENDA
ITXAS-IBUS

1960tik zurekin

☎ 944.911.427 / 625 28 53 63
📍 Torrene 2, 48991 Algorta
f www.facebook.com/groups/598155443692392/

MARSUN
ILE-APAINDEGIA ETA ESTETIKA

UMEEI ILEA EBAKITZEA 6€
AURPEGI HARI-DEPILAZIOA

Ordutegi jarraia:
Asteaz zehar, 9:30-19:00
(astelehenak itxita)
Zapatuak, 9:00-14:00

ALANGOETA 6, ALGORTA
TEL. 944 608 222
www.peluqueriamarsun.es

Uribe Kostako Emakume ekin

URANGA
1981

☎ 944 601 337
f www.facebook.com/emilyuranga.1
📍 Juan Bautista Zabea 12, Algorta, Getxo

lumale
by URANGA

f www.facebook.com/lumalebyuranga
www.instagram.com/lumale_byuranga

CLOTHES

ALGORTAKO ETORBIDEA, 53
ALGORTA
944 040 680
HERALGORTA@GMAIL.COM
@HERALGORTA

f

 izarbide **kipula**

ZURE SUPERMERCATU EKOLOGIKOAN
HONAKO HAUEK DITUZU:

- Janaria
- Ogia
- Kosmetika
- Frutuak eta Barakak
- Lekale, fruitu lehor...aukeran eta askoz gauza gehiago.

☎ 944642749
610076844
www.izarbide.com
info@kipula.com
Sabino Arana, 82
48106

f

Etxez etxeko banaketa: Leioa, Erandio, Getxo, Romo, Areatza eta Astrabudua. Beste herri batzuetan ere bai.

Bea
Moda y complementos

☎ 94 491 38 37
📍 Juan Bautista Zabea, 5, 48991 Algorta
www.instagram.com/bea_moda
f www.facebook.com/bearpaycomplementos

Loraketa
LORE-ARTEA

Lore natural, artifizial eta liofilizatuak
Flor natural, artifizial, y liofilizada

Erakusleho, ezkontza eta bestelakoen apainketak
Decoración de eventos, bodas, escaparates

Ikastaro eta tailerrak
Talleres y cursos.

☎ 685 730 495
📍 Eleizalde, 15 - URDULIZ-
nekaneloraketa@gmail.com
f www.facebook.com/Loraketa-Artifloral-147017635995203

hasteko
zero plastiko

☎ 623 19 57 99
📍 Algortako etorbidea, 61, 48991 GETXO

aldai
Tapiztegia
Dekorazioa
Erakusketa
Tailerrak

Basagoiti etorbidea 32
48990 Algorta
94 460 90 31

ILE-APAINDEGIA
AMEZTI, 7 | ALGORTA | T. 944 910 350
f

**CLÍNICA DENTAL
AYO & MUÑOZ
HAGINLARIAK**

☎ 946 752 713
📍 Sabino Arana 84, 48940 LEIOA
🌐 www.clinicadentalayomunoz.com
✉ info@clinicadentalayomunoz.com

arteskola

1991tik MARRAZKETA ETA
MARGOLARITZA AKADEMIA

94 491 18 87 • 666 92 19 19
www.arteskola.net • info@arteskola.net

GARAI
Kontserbak

☎ 685 777 938
📍 Goierrri auzoa 8, 48200 Garai

Oinutsik
Kontsulta podologikoa
Nahia Andrés Bilbao (Kol. Zb. 236)

Zubigane 4, SOPELA • 94 404 74 20
podologiaoinutsik@gmail.com

tzaiileak

Badator martxoaren 8a eta Uribe Kostako emakume ekintzaileei aitortza egin gura diegu orri hauen bitartez. Ondoko lerroetan azalduko dugunez, ez da beti erraza izaten emakume izateagatik berez suertatzen diren kargak negozio bat sortzeagaz eta aurrera ateratzeagaz bateratzea, are gutxiago, berez «maskulintzat» jotzen diren eremuetan. Doakizuela hemendik gure miresmena.

Herritaren % 4-5 artean ekintzaileak dira Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan, datu ofizialen arabera. Zehatzago esanda: emakumeen % 4,5 ekintzaile da Euskal Autonomia Erkidegoan eta gizonen artean datua zertxobait handiagoa da: % 5,6. Beraz, puntu bakar bateko aldea da. Eta perfila ere oso antzekoa dela esan digute: gutxi gorabehera 42 bat urte dituzte, goi-mailako ikasketak dituzte eta erdiak graduondoren bat egin du. Baina, prestakuntza albo batera utzita, eta datu ekonomikoetara joz gero, soldata-arrakala handiagoa da emakumeen eta gizonen artean bestelako enpresa arruntakaz konparatzen baldin badugu. Hirugarren batentzat lan egiten dutenen kasuan, gizon eta emakumeen arteko soldataren aldea % 16koa da. Baina ekintzaileen soldataren artean begiratzen badugu, arrakala hori % 28koa da. Beraz, kasik bikoitza izatera iristen da, jasotako datuek aurkezten dutenez.

Ikusiko zenutenez, Uribe Kostan ere emakume ekintzaile ugari dago, aurrera egiteko beren bideari ekin eta negozioak zabaldu dituztenak. Horien artean Ana de la Maza baserritar getxotarragaz egin dugu berba, gaztea eta ama izanda, ekintzaile gisa zer-zelako oztopoei aurre egin behar izan dion ezagutzeko. Bere kasuan, dioenez, emakume izatea «onuragarria» izan zaio; izan ere, azaldu duenez, Eusko Jaurlaritzak eta Bizkaiko Foru Aldundiak askotariko berdintasun-planak garatu dituzte eta dirulaguntzak eskaintzen dituzte emakume gehiagok negozioak sortu ahal izateko helburuagaz. Gazte izateak ere abantailak ekarri dizkio, laguntza asko dagoelako adin-tarte horretarako.

Hala, Garai kontserbak izeneko erronkari ekin zion De la Mazak duela hainbat urte. Aitortu duenez, emakume eta gazte izateak «mesfidantza» sor dezake hainbat pertsonaren artean, gizonezkoen sektorean lan egiten duelakoan eta esperientzia falta izan dezakeelakoan. «Ekoizten dudana dena nik bakarrik egiten dudana galdetu didate inoiz; nirekiko mesfidantza txiki bat duten seinale», diosku gazteak. Hala ere, harro dago egin dako bideagaz: «Nire ustez nire bizitzako sasoi onenean nago

«Ekintzailea zarenean milaka proiektu izaten duzu gogoan, umea zaintzeagatik aurrera atera ezin dituzunak, eta horrek frustrazioa eragiten du»

negozio hau arrera ateratzeko». Amatasunari dagokionez, ekintzailea izatea «abantaila» bat dela uste du De la Mazak, alabari edozer gertatzekotan ez baitu inolako azalpenik eman behar lanpostua uzteko, edo bere ordutegiak antolatzeke.

Kontrako aldean, ordea, lana amaitu barik ezin uztea dago; ondorioz, zaintzari emandako orduetan egiten ez duena beste momenturen batean egin behar du, batzuetan gauez. «Ama izatea nik neuk erabaki dut», diosku, «baina ekintzailea zarenean milaka proiektu izaten duzu gogoan, umea zaintzeagatik aurrera atera ezin dituzunak, eta horrek frustrazioa eragiten du». Gainera, berriro dago haurdun. «Seme-alabak handiak direnean, orduan bai, badakit %100 eskaini ahal izango diodala lanari».

Ikara handia sortzen du autonomia izateko pausoa emateak, Ana de la Mazak aitortu duenez, «lehenengo urtean kuota txikiagoa ordainduta ere». Gutxieneko diru-sarrerak bermatu beharra dela eta, lehenik sei urte eman zituen proiektua garatzen eta ondoren eman zuen pausoa.

Hasieran zalantzaz beteta egon zen, besteak beste «gizonekoen mundu batean» murgiltzeagatik; «horrelakoetan beti egoten da gizonezkoren bat zure buruarengan daukazun konfiantza zapuzteko prest», kexu da algortarra, «agian gizonen eremu bat konkistatzera zoazen beldur direlako?». Zorionez, bere bikotekideak (gizonezkoa da) asko lagundu diola azaldu digu. «Elkarrengandik etengabe ikasten dugu eta hura gabe ez zen posible izango».

Duda barik, beste emakume batzuk ekintzaile izatera animatuko lituzke De la Mazak. Damutuz gero edo gauzak okertuz gero, «beti egongo da atzera egiteko denbora», azpimarratu du. Hori bai, betiere ideiak ondo garatua egon behar du, «proiektuak erreala eta ondo ikertutakoan izan behar du». Normala iruditzen zaio, gaurko gizartean, emakumeek, oro har, gizonezkoek baino beldur handiagoa izatea negozio berri bati ekiteko garaian, baina «emakumea naizen aldetik esan dezaket hauxe dela gure momentua, moldeak hausteko momentua».

Hizkuntzaren zalantzategia Eunate Muruaga

Zenbat buruhauste siglak erabiltzeko orduan

Oraingoan siglekin eta akronimoekin natorkizue. Badakit ez dela gai berria, eta ziurrenik informazio asko ezaguna izango zaizue. Baina sarri zalantza-iturri gertatzen dira, kontua oso garbi ez dagoen seinale. Beraz, saiatuko naiz ondorengo lerroetan horiek argitzen.

Lehenengo eta behin, argi dezagun zer diren siglak eta akronimoak. Siglak ordezeko laburtuak dira, ordezkatzeko hitzen lehen hizkiez osatuta daudenak. Adibidez: AEK (Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea). Akronimoak, aldiz, ordezeko laburtuak dira, baina hitz arruntak bezala irakurtzen dira, ez letraz letra, eta bi hitz edo gehiagoren elementuz osatuta daude; gehienetan silabaz. Esaterako: Eudel (Euskal Udalen Elkarte).

Siglak, oro har, letra larritz, arruntez eta punturik gabe idazten dira, izen berezia zein arrunta izan: EAE (Euskal Autonomia Erkidegoa); BEZ (balio erantsiaren zerga). Akronimoen kasuan, lehen letra soilik idazten da larritz, gainontzekoak xeheaz: Europol (Europako Polizia). Dena dela, badaude zenbait salbuespen. Merkataritza izenekin ari garenean, azalpen beharrik ez badute, lehen letra izan ezik, xeheaz idazten dira, nahiz eta siglak izan: Seat. Gainera, letra xeheaz idazten dira izen bihurtu diren sigla eta akronimoak: hies, laser, radar, modem... Horiez gain, Europar Batasunaren argitalpen ofizialetan indarrean dagoen hitzarmenaren arabera, sei letra edo gehiagoko sigletan eta akronimoetan, lehen letra baino ez da idatzi behar letra larritz, hitz gisa irakur badaiteke, bederen: Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation). Baina izen gisa ezin irakur badaiteke, oso-osorik idatzi beharko da letra larritz: EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction).

Konturatuko zinetenez, adibideetako zenbait sigla ez dira euskaraz eman, izan ere, oro har, siglak ez dira itzultzen, batez ere herrialde jakin batekoak direnean; bai itzultzen dira, ordea, ordezkatzeko dituzten izenak: PCF (Frantziako Alderdi Komunista); PSC (Kataluniako Sozialisten Alderdia). Hala ere, nazioarteko erakundeak siglak euskaratu ohi dira, batez ere oso ezagunak direnean: NBE (Nazio Batuen Erakundea). Dena dela, batzuek oso forma ezaguna dute nazioartean, eta horixe bera erabiltzen da: Unicef; NATO.

Sigla bat jokatzekoan, ez da kontuan hartu behar sigla hori nola idazten den, baizik eta nola irakurtzen den; azken batean, irakurketan bokalez ala kontsonantez bukatzen den. Eta izen berezien ordezekoak izaten direnetan, haiek bezala hartzen dituzte markak: «EUDELEko arduradunak AE Bera joan dira».

Nola idatzi behar diren argituta, zelan irakurri izaten da beste zalantzetako bat. Ohiturak ohitura, formaren arabera, silabaka (hitza balitz bezala), letraka edo zati bat letraka eta beste zati bat silabaka irakur daiteke. Adibidez: EHU (e-ha-txe-u), TAO (ta-o), EGA (e-ga), LAB (lab), JPGE (jota-pe-ge)...

Azkenik, gaiari dagokionez, zalantza gehien sortzen duen arloari helduko diogu: siglak nola jokatu eta kasu-markak nola lotu; hau da, nola deklinatu. Sigla bat jokatzekoan, ez da kontuan hartu behar sigla hori nola idazten den, baizik eta nola irakurtzen den; azken batean, irakurketan bokalez ala kontsonantez bukatzen den. Izan berezien ordezekoak izaten direnetan, haiek bezala hartzen dituzte markak: «EUDELEko arduradunak AE Bra joan dira». «UEFAk zazpi hilabeteko zigorra ezarri dio jokalaria». Dena dela, kontuan hartu behar dugu batzuetan izen arruntak ordezekoak izaten direla eta haiek bezala jokatu behar direla, artikulatu eta guzti: «Non grabatu duzu CDA?»; «Nork itzali ditu PCak?»; «Zenbat ordaindu duzu BEZA?»; «Bihar hastekoa da GKE-en biltzarra»; «Non jarri behar da NANaren zenbakia?». Izen bihurtu diren siglekin ere modu berean jokatu behar dugu: radarra, laserra, hiesa...

Siglaren azken letra R gogorra denean, ez da r errepikatu behar lotura egiteko; horretarako, zuzenean lotzen zaio kasu-markari edo marratxoarekin erabiltzen da: «FAGOREn lana go-raipatu du RPRko diputatu ohiak». «RPR-ren izenean dator». Eta marratxoarekin aipatuta, argi dezagun azkenik, zein kasutan erabili behar den siglak deklinatzeko orduan. Berez, deklinabide-atzizkia siglari lotzeko ez da marratxorik erabiltzen. Baina siglaren azken hizkia eta kasu-marka berdinak badira, bai behar da: «AEK-k matrikulazio kanpaina abiatu du». Testu osoa letra larritz idatzita dagoenean ere, marratxoarekin erabili behar dugu: «ALDUNDIAK DIRU-LAGUNTZA EMANGO DIO EHU-RI». Eta siglan letra larriak eta xeheak nahasturik daudenean ere, marratxoarekin erabiltzen da: «RNAm-ren eta proteinen sintesia gertatzen da fase honetan». ◀

San Nikolas
IKASTOLA

KALITATEA BIKAIN TASUNAINNOVA
CIÓN CALIDAD DESDE 1963 EXCELEN
CIA BERRIKUNTZA IDIOMAS SOCIALES
CIENCIAS DBH GUARDERÍA JANTOKIA
KIROLAK DANTZA AUZOLAN KOOPE
RATIBOAMUSIKA BERTSOLARITZA

www.sanikolas.eus || 94 430 54 78 || Areneazpi, 15 - Algorta

Artea dagoen artean Matxalen Bilbao

Dantza garaikidea, ideia eta leku eske

Neure buruari galdetzen diot zer gertatuko ote den Dantza Garaikidearekin. Kezka ez da pertsonala bakarrik, azken batean ia eginda daukat neure ibilbide osoa. Datozen belaunaldiez ari naiz. Zertan egingo dute lan, zelan iraungo duten... Eta kezagarriena: zer gertatuko zaion Dantzari, letra larritz.

Entretenimenduaren kultura izango da helburu bakarra? Bai, egia, horrek badu alde positiboa: kultura demokratizatzea, denengana ailegatzea, denek ulertzea, baina sakontzeko aukera galtzen ari gara, askeak izateko eta espiritu kritikoa sortzeko aukera. Adeitsuak izan nahi dugu, gustatu... eta txarra da hori. Ez dut ezer entretenimenduaren eta ikuskizunaren aurka, are gehiago, dibertitu egiten naute, baina dantza ikuskizun huts bilakatzen bada galdu egingo du bere benetako funtsa, sormena, bilaketa, askatasuna, kritika...

Ikusleak hezi beharrean, haiek moldatzen dute kultura eta, ondorioz, sortzeko ahalmena murriztu eta gutxiesten da. Denok onartzen dugun zerbait da. Horregatik galdetzen diot neure buruari norantz ari diren mutitzen dantza, kultura...

Antzoki gehienek ez dute dantzarik programatzen, eta programatzen dutenek ez dute egiten entretenimenduzkoa ez den dantzaren aldeko apusturik. Hala, sormenezko dantza zokorata gelditzen da gune txiki eta alternatiboetan, ia elitistetan, non oso ikusle gutxiarentzat dantzatzen den; batzuetan hamar lagun ere ez dira biltzen. Egoera horri kultur politikak gehituz gero, emaitza beldurgarria da. Orain dela hamarkada bi baino gehiagotik hona, Euskadin laguntzak daude sorkuntzarako, lanak ekoizteko... Ondorioa da merkaturak gainezka dagoela eta sarea ez dela gai hain eskaintza handia bereganatzeko. Etorkizunaz pentsatu gabe eta sektoreak berezkoak dituen oinarriko beharrianak kontuan izan gabe gaurkoak baino arduratzen ez den urte askoko kultur politikaren uzta da hori.

Jakin nahi nuke arazoa zein den. Alde batetik sorkuntza sustatzen da, eta beste aldean amildegia dago. Gure sektorearen prekaritateaz ez da inoiz berba egiten, arte eszenikoetan ahizpa pobrea izatera ohitu gara eta gure errealitatea horrelakoa dela onartu dugu.

Kanpotik inbidiaz begiratzen digute. Itxura guztien arabera testuinguru egokian gaude, non dantzan jarduteko ausardia eta beharra izan dugun guztiok duintasunez bizi gaitezkeen...

Sormenaren orde, sustapena

Sortzaileok, sorkuntzan sakondu beharrean, beste gaitasun batzuk landu ditugu, gure lanak sustatu ahal izateko. Sortzailea bere obra zabaltzeaz arduratzen da baina ez dio arreta ematen sortzeari, perspektiba galtzen du... Horrek ez du inondik inora bat egiten artearen benetako esanahiarekin; arriskua dago alde humanistikoa, filosofia, pentsamendua... galtzeko. Zinez kezkatuta nago dantzarien zein ikusleen prestakuntza dela eta.

Batzuetan muga-mugan. Adabakietan oinarritutako kultur politika horren emaitza sektore zabal eta interesgarria da, baina baliabide eta aukera urrikoa.

Antzokiek dantza ez programatzearen arrazoi nagusia ikusle-falta da. Urteotan ez da lortu dantzarekiko interesa handitzea eta bestelako ikusleak erakartzeko estrategiarik ez dago. Badira adibide batzuk, baina oso xumeak. Aldiz, ezagutzen ditut kultura kudeatzeko beste eredu batzuk, hala nola Frantzia, Ingalaterran, Portugalen... Batzuk aipatzearen. Herrialde horietan, ikusleko berriak sortzeko ideiak garatzen dituzte. Herriarrek parte hartzen dute ereduotan, eta interesa agertzen dute antzokiek eskaintzen dituzten jardueretan aritzeko, performancetik eta erakustalditik harago. Jarduera horien bidez ikusleen fidelotasuna lortzen da, komunitatea eratzen da. Pertsonak «jarraitzaile» aktibo bihurtzen dira, eta proposamenean parte hartzen dute.

Funtsezkoa da artisten eta gizartearen arteko elkarrekintza garatzea kultur jarduerak jarraitzaile gehiago izateko. Dantza hurbiltzea, erakustaldiak egiteko guneak eta antzokiak zabalduz. Sortzaileen eta dantzarien gainezko informazioa eskaintzea, baita gauzatu nahi dituzten proiektuen gainezko ere. Horretarako, norabide bakarrari begira eta plano berean lan egin behar dute artistek eta kultur kudeatzaileek kultur bizitza dinamizatze helburuarekin.

Gure inguruko kultura-guneek duten kudeaketa-ereduan, emanaldiak dira jarduera bakarra, eta jendea ez da horietara joaten ez duelako bat egiten hor gertatzen denarekin, ez du sentitzen berari zuzendutakoa denik, parte-hartzerako ereduak ez dio nahi adina sarbide eskaintzen proposamena artistikoetan murgiltzeko.

Antzoki gehienak jenderik gabeko eraikinak dira, eta inor ez da ahalegintzen horiek edukiz betetzen. Artistok parte hartzeko eta antzokiak okupatzeko gogoia dugu. Borondatea behar da, gu arduratuko gara ideiak emateaz. ◀

nire aitaren etxea defendatuko dut

ERROMON
1977.ETIK

**GURE
ETXEA**
taberna

Caja de Ahorros, 14 | Romo-Getxo | T. 94 463 68 80

f Gure Etxea Taberna eEtxeaGure

Historiaren ganbara Iñaki Libano

Uribe Kostako lehenengo gizaki ehiztariak

Ehiztari-biltzailea zen gizatalde bat igaro zen Sopelatik duela 300.000 urte. Sutan gogortutako puntadun egurrezko lantzak zeramatzaten, ehizatzeako. Uribe Kostatik igaro ziren gure arbaso horien erremintak eta armak Sopelako Moreaga inguruan agertu ziren 1999an.

Bizkaian aire zabalean aurkitutako material arkeologiko zaharrenak Uribe Kosta agertutakoak dira. Horien artean topa ditzakegu sukarriz egindako erremintak, ehizarako piezak eta kronologia are zaharragoak diren egurrezko lanabesak. Aurkituntza horiek denak Bilboko Arkeologi Museoan daude gaur egun. Esan bezala, horietako gehienak silex edo sukarriz egindakoak dira, azkeneko 60 urteotan eskualdean agertutakoak. Hirigintza-prozesuetan egindako azterketa sistematikoetan eta aurreikusitako beste indusketa-lanetan aurkitutakoak dira. Den-denak ikertu eta zerrendatu egin dira, eta material horien zein agertutako aztarnategien klasifikazioa egin da, Historiaurreko hainbat etapatan kokatu ahal izateko.

Uribe Kostako aztarnategirik zaharrenak, Sopelako Moreaga-koak, 300.000 urte ditu. Horren gaineko ikerketa lan hone-tan publikatu zen: *Kobie de Paleoantropologia nº 31: (2012). Joseba Ríos-Iñaki Libano-Diego Garate: Nuevas localizaciones del Paleolítico inferior en Uribe Kosta (Bizkaia): Los yacimientos de Moreaga (Sopela) y Errementariena (Barrika)*. Moreagan aurkitutako erremintak gaur egun daborduko inguru horretan dauden etxeak eraikitzeako obretan agertu ziren. Modu 1 tipologian klasifika genitzake horiek, Behe Paleolitokoak, alegia. Modu horien klasifikazio hori silexez eta bestelako mineralez egindako piezak datatzeko erabiltzen da, eta Europako aztarnategi garrantzitsuenetan egindako ikerketetan erabiltzen da, hala nola Atapuerca (Burgos). Bertan silex, kuartzita eta beste hainbat mineralez egindako erremintak agertu dira, eta honakoak kontuan hartuta sailkatzen dira: lantze-forma, morfologia eta tipologia.

Uribe Kostako ingurunea zelakoa zen imajina dezakegu, baita Moreagan agertutako erremintak zelan erabili ziren ere. Duela 300.000 urte eskualdea oso ezberdina zen geologikoki; glaziazioek eragindako aldaketa klimatikoek itsas-mailan aldaketak ekarri zituzten. Era berean, prozesu tektonikoek in-

300.000 urtekoak Piezen erakusketak

Askotariko lekuetan erakutsi dituzte Sopelako Moreaga aztarnategian aurkitutako erremintak, hala nola Bilboko Arkeologi Museoan, Irungo Oïasso Museoan eta Sopelako Kurtzio kultur etxean.

guruotako paisaia modelatu zuten. Hala ere, antzekotasunak egon zitezkeen gaur egun topa ditzakegun zuhaitz-espeziei dagokienez; errekek ere bazeuden; baita kuaternario-garaiko hareatzak ere, Gorlizen oraindino topa ditzakegunak; eta ehizarako, arrantzarako eta fruituak batzeko errekurtsu izugarriak izango zituzten Historiaurreko gizon-emakumeek.

Moreagari dagokionez, erreka bat zegoen inguruan eta ehiztariok horren ertzetatik mugituko ziren edozein animaliarri eraso egiteko, baita sarratsak aprobetxatzeko eta fruituak batzeko ere. Historiaurreko gizon-emakume horientzat oso habitat preziatua izango zen Uribe Kosta, inguruak biziraupenerako beharrezkoak diren errekurtsuak eskaintzen zizkielako. Gainera, lanabesak eta armak egiteko lehengaiak behar zituzten, eta berton Kantauri isurialdeko silex-gune garrantzitsu bat dago: Barrikako Kurtziomendi.

Ehiza edo sarraskiaren aprobetxamendua erakusten duen Bizkaiko aire zabaleko aztarnategirik zaharrena da Moreaga-koa. Leku horrek erakusten du zelan gizatalde batek zerbido edo bobido bat hil zutela lantzak erabilia edo, sinpleki, hilda zegoen animalia aurkitu zutela eta horren sarraskia aprobetxatu zutela: hezur-muina eta gera zitekeen okela.

Garaiko ehiztari horiek ondoko errekaetan zeuden uharriak erabiliko zituzten hezurak hausteko eta okela ateratzeko. Harrien arteko talken bidez sorbatzak lortuko zituzten uharrien alde batean eta horien bitartez tendoiak ebaki eta hezurak hautsiko zituzten muina ateratzeko, oso nutritiboa eta energetikoa zen eta. Hori egin ostean, momentuan egindako erremintak bertan utzi eta leku lasaiago batera joango ziren lortutako janaria lasai kontsumitu ahal izateko, bestelako harriarietatik babestuta.

Mota horretako harri-piezak aztarnategi batean *in situ* aurkitzea oso zaila da, ehiza- edo aprobetxamendu-prozesu baten arrastoak direlako. Moreaga-koak, gainera, duela 300.000 urtekoak dira, eta oso arraroa da horiek aurkitzea. ◀

BETIKO IKASTOLA

KALITATEZKO HEZKUNTZA EUSKARAZ

www.betikoikastola.eus
Artatza auzoa, 84 (48940) Leioa
info@betikoikastola.eus
94 464 23 64

KONFIANTZAZKOA ETA HURBILA

- 0-16 adin tartea.
- Euskara eta euskal kultura onarri.
- Ingelesa Haur Hezkuntzatik.
- Guraso kooperatiba.
- Herritarra eta eraldatzailea.
- Autobus zerbitzua 2 urtetatik aurrera.
- Bertako janaria, ikastolan sukaldatua.
- Proiektu berritzaileak: Konfiantzaren pedagogia, EKI, KiVa...
- Irakasleen etengabeko prestakuntza eta inplikazioa.

Gatz-ozpinetan Izei Azkue

Gaztak: denen artean zein da zure gustukoena?

Gazta-mota asko dago munduan, eta horietako bakoitzak erabilera berezia izan ohi du; hala ere, guk etxean nahi dugun erabilera eman diezaiekegu. Beste modu batera esanda: ez dago zertan *mozzarella* gazta pizza egiteko soilik erabili behar; beste gauza askotarako balia dezakegu esneki hori.

Munduan 2.000 gazta-mota baino gehiago dago, eta herrialde bakoitzak bere mota tipikoak ditu. Egia da gehienak ezagutzen ez ditugula, baina gazta bakoitzak bere berezitasunak eta horietatik dira gazta bakoitza berezi egiten dituenak. Hasteko, gazta egiteko erabili den esnea zein den jakitea garrantzitsua da; berbarako, Euskal Herriari ahuntz, behi, ardi edo horien arteko esneen nahasketa erabili ohi da. Hala ere, beste herrialde batzuetan bestelako animalien esneak erabiltzen dituzte, hala nola *mozzarella* gazta egiteko *bufala* izeneko animalia esnea erabiltzen da Italian.

Nik, pertsonalki, ahuntzaren esnearekin egindako gaztak maite ditut gehien. Izan ere, txikitan Munillara, nire Errioxako udarako herrira, nindoanean ahuntzak jeztera joaten nintzen nire bi anaiekin batera, eta lortutako esnearekin askotan gazta egiten genuen. Gainera, herri horretan bertan gaztandegi bat zegoen, Quesos La Aulaga izenekoa eta, orain dela hamar urte itxi zuten arren, oraindik daukat nire haurtzaroko oroitzapenen artean ahuntz-gazta berezi horien zaporea. Egia esan, zapore hori berdingabea da, nire buruan behintzat. Orain dela oso denbora gutxi herriko lagun batek gazta bat eman zidan dastatzeko eta haurtzaroko gazta horiek etorri zitzaizkidan burura, laguna begietara begiratu eta dena ulertu nuen, berari ere haurtzaroko gazta burura etorri zitzaion gazta hori dastatu bezain laster.

Esan bezala, gazta-mota asko dago eta pertsona bakoitzak gustu desberdinak ditu. Nik, adibidez, zapore gogor, pikante edo zapore handiko gaztak gogoko ditut. Orain dela gutxi *Roncari blue* izeneko ardi-gazta erosi nuen, eta Munillako gazta-azokan Cabrales gazta erosi ohi dut urtero, normalean piper beteak egiteko. Gaztak freskoak ala ontzutuak izan daitezke; zenbat eta ontze denbora gehiago izan, orduan eta zapore eta testura gogorrago izango du. Errioxan gazta freskoak egiten nituen; hala ere, aitortu beharra daukat nire gustukoena zapore gogorra dutenak direla, lehenago esan bezala. Gaztak testuraren arabera ere sailka daitezke: gogorrak, leunak, krematsuak, oso leunak...

Osagaiak

Tirokafteri

Feta gazta, jogurta, oliba-olioa, piperminak, tomatea, oreganoa, ospina eta piperrautsa.

Parmigiana di melanzane

Alberjina, tomatea, *bufala mozzarella* freskoa, parmesano gazta, albaka, oreganoa, oliba-olioa eta piperbeltza.

Oso gustuko ditut gazta leunak ere, eta haien artean agian Brie frantsesa nabarmenduko nuke. Gazta hori tomate-xerra batekin, antxoa-zati batekin eta oliba-olio onaren zorrotada batekin pin-txo eder eta gozoa lor dezakegu!

Laburbilduz, gazta-mota asko dago eta herrialde bakoitzekoak bere berezitasunak ditu; Italian, adibidez, oraindik ere zizaredun gazta tradizional bat egiten da. Sardinian *Casu Marzu* gazta egiten jarraitzen dute eta saltzea debekatuta dagoen arren, bertoko azoka beltzean eros daiteke. Espainiar Estatuan ere esan ohi da Cabrales gazta «benetakoa» izateko zizareak izan behar dituela; eta egia izan ez arren, gazta-mota hori zizareekin aurki dezakegu, horren salmenta ere debekatuta dagoen arren. Dagoneko jakingo zenutenez, gazta hori maite dut, baina ez dut uste zizareak izanda jango nukeenik!

Gazta batzuk aipatu ditudan arren, askoz gehiago aurki ditzakegu herrialdez herrialde; baina gehiegi dagoenez, ez dut mota gehiago aipatuko. Herri horietara zoaztenean bertako gaztak dastatzera animatzen zaituztet.

Baina tira, errezetak gomendatzeko idatzi ditut lerrook; beraz, ikus dezagun bi gazta-motarekin egindako errezeta bana. Hasteko, Greziako *tirokafteri* gazta-saltsa pikantea egiten ikasiko dugu. Tomate bat hartu, pulpa eta haziak kenduko dizkiogu, eta *feta* gazta eta piperminekin batera txikituko dugu. Nahastu eta bertan gainontzeko osagaiak botako ditugu. Osagaiak gustura erabiliko ditugu, baina saltsa krematsua izan behar da. Saltsa hori pita ogiarekin jan ohi da.

Hurrengo *parmigiana di melanzane* plater italiarra gomen-datuko dizuet. Horretarako, lehenik eta behin alberjiniak pres-tatuko ditugu, hau da, arrautzaztatu eta frijitu. Errezeta hau egitea oso erraza da, lasagna bat egitea bezalakoa da. Osagaiekin geruzak egingo ditugu, eta amaitzeko orduan parmesano gazta marratuta eta *mozzarella* apurra gainean ipinita gratinatuko dugu. Apaintzeko, oliba-olioa bota eta albaka hosto pare batekin amaituko dugu. ◀

MARTXOA 5, eguena AINHOA ETXAIDEREKIN; Herrigintza Feministari neurria hartzera! 19:00 	6, barikua LA ENCENDIDA (Folklore Latinoa eta poesia) Sarrera: borondatea 20:30 	13, barikua COMEME LA FLOR liburuen aurkezpena (idazlearekin: Ainara G. Goitiandia) 18:30 	14, zapatua AUTOGESTIÓN FEMINISTA frente al aborto ilegal en Argentina 18:00 	26, eguena IRAULTZAREN HAZIAK Dokumentala 19:00
instagram.com/abiankulturelkartea		facebook.com/abiankulturelkartea		

Hamaika kolore eta mila irribarre

2020ko inauterien mozerro-dantzak kolorez bete ditu gure eskualdeko kale grisak. Esaterako, Astrabuduko *Dantzxori* ikuskizun deigarria eta Barrikako torrada-lehiaketa izan ditugu gurean. Telebista eta zinema izan dira nagusi mozerroen artean, baina denetarik ikusi dugu: moteroak, robotak, Marijaiak... Hemen ikusi ahal dituzue mozerro horietako batzuk, eta askoz gehiago gure webgunean.

TESTUA: HODEI TORRES ARGAZKIAK: HIRUKA ▶

Concepción Cony Carranza Castro 2019ko Berdintasunaren aldeko Emakunde Saria

«Feminismoak migratuen ibilbideak aitortu behar ditu»

Epaimahaiak aho batez erabaki du 2019ko Emakunde Saria Cony Carranza Castro (El Salvador, 1963) herri-hezitzaile feministari ematea. Metodologia emantzipatzaileetan eta ekonomia feministan aditua, esperientzia luzea du El Salvadorren lanean, baita Euskal Herrian ere. Egoera ahulenetan dauden emakume migratuakaz egindako lana aitortu gura izan diote sari horregaz, baita aurrera eramandako prozesu dinamikoak nabarmendu ere.

TESTUAK: IKER RINCON MORENO ARGAZKIAK: HODEI TORRES ►

Euskal Herriko 26 feministak zure izena proposatu dute 2019ko Berdintasunaren aldeko Emakunde Sarirako, baita epaimahaia konbentzitu ere. Zelan jaso duzu aitortpen hori? Sorpresa handiz jaso dut saria eta asko hunkitzen naiz horretan pentsatzen dudanean. Daborduko albistea asimilatu egin dut, baina oraindino ere ez dakit bene-benetan merezi dudana aitortpen hori. Lan handia egin izan dut, bai, aitortzen dut, baina konpromisoagatik egin dut. El Salvadorreko emakumeek bizi duten zama daukat nire motxilan, eta merezimenduaz berba egiten dugunean ez dut egiten itxurazko umiltasun batetik. Esan nahi dudana da sari hori errekonozimendurik jasoko ez duten emakume horiei lotuta dagoela, eta horrek asko zirrartzen nau. Izan ere, oraintsu Adiskidetzearen Legea onartu dute El Salvadorren eta horrek erasotzaileen zigorgabetasuna eragingo du, baita ere gerra zibileko sufrimendu hori dena eta memoria historikoa borratuko duena. Hori onartezina da...

El Salvadorreko gerra zibilak (1979-1992) eragin handia izan du zure bizitzan. Zelan bizi izan zenuen gatazka hori? Gaztea nintzenean salestarren eskola batean ikasi nuen; bertako mojak ez ziren politikoki konprometituenak, baina halako batean monsinore Romero (Óscar Arnulfo Romero) gonbidatu zuten ikastetxera eta berau ezagutzeko aukera izan nuen, 1979an. Hurrengo urtean gizona hil zuten tiro batez eta nire ikaskide asko gatazkan murgildu ziren. Nik, aldiz, ikasketak jarraitu nituen, unibertsitatera joan eta maistra izateko prestatu nintzen; gerra modu «erosoago» batean igaro nuela esan dezaket, eta ez nintzen horrenbeste nahasi. Hala ere, lanean hasi nintzenean sentsibiltatea handituz joan zitzaidan. FPL taldeak

El Salvadorren jaioa, Emakunde Saria jaso duen lehenengo emakume etorkin eta arrazializatua da Cony.

Paulo Freireren pedagogia kritikoari lotutako metodologia darabil emakumeen ahalduntze-prozesuetan.

(Fuerzas Populares de Liberación Farabundo Martí) liberatutako guneetan egin nuen nire tesia, gerratik zetozen emakumeen inguruan eta herri-hezitzaileen errealitatea ezagutu nuen bertan. Horri esker, sentsazio eta sentimenduek gainezka egin zidaten, errora joaten zirelako bertan. Bizitzaz eta heriotzaz beteriko emakumeak dira horiek eta asko ikasi nuen eurei esker.

Zaintzan, hausnarketan eta ekintzan oinarritzen den metodologia garatu duzu. Zertan datza? Bai, herri-hezitzaileek Paulo Freireren lanean oinarritutako metodologia propioa dute: ekintza-hausnarketa-ekintza. Ni emakume horien errealitatean oinarritzen naiz, euren bizipenetan, ondoren hausnarketa bat egiteko. Izan ere, horixe da oinarria: ezer ez da kasuala, ezta zoria ere. Egoera baten aurrean argi izan behar dugu zer gertatu den eta zergatik. Hala, erreminta batzuekin emakumeak euren bizitza berreskura dezakete, euren barnetik egindako hausnarketa-prozesu baten ondoren. Gu bideratzaileak gara eta prozesu horiek bideratzeko laguntzak eskaintzen ditugu.

Horretarako, hango eta hemengo zertzeladak hartzen ditut. Parte-hartzerako metodologiak erabiltzen ditut, eremu zirkularrak erabilia ahotsa eta hitza ibil dadin, betiere isiluneak errespetatuz. Metodologia hori garatzen joan naiz, baina migrazio-prozesuetan enfasi berezia jarrita klase-kontzientzia hartzeko. Izan ere, hori oso garrantzitsua da hemen, emakumea izatea eta gainera migratua egoera oso zehatza delako.

Batez ere migratutako emakumeakaz lan egin izan duzu hemen, Euskal Herrian? Bai, emakume etorkin eta arrazializatuekin lan egiten dut batez ere; eurekin identifikatzen naiz

gehienbat. Horien denen artean, gehienak etxeko zaintzaileak dira eta zaila izaten da denbora bilatzea eurekin lan egiteko. Denbora gutxi daukate, beraz euren denboren eta errealtateen arabera lan egin beharra dut, asteburuetan batez ere. Euren beharrezan arabera mugitzen naiz ni. Nik bilatzen dudana da eurak gustura sentitzea eta egindako lan dena praktikotzat hartzea. Hala ere, esan beharra dago bertoko emakumeek ere gero eta gehiago ikusten dutela darabiltzgun parte-hartzezko metodologiak garrantzitsuak eta erabilgarriak direla. Gauza asko zalantzan jartzen dituzte, hala nola gorputza eta emozioak, eta ulertzen dute hausnarketaren ideia garrantzitsua dela. Herri-hezkuntzarako eremu indartsuak daude hemen eta garrantzitsua da mota horretako praktikak garatzea.

Zer da tailer eta prozesu horiekaz lantzen duzuen eta emakumeek bilatzen dutena? Ikasi egiten dugu. Nik uste dut da-borduko emakumeak ahaldunduta daudela, eta horretan jartzen dut enfasia. Egindako migrazio-bidaia ahaldundute horren sintoma da. Orain, nik egiten dudana da euren buruarekiko eta taldearekiko ahaldundute-prozesuak indartzea. Eurak gai dira aurkitzeko, erruak kentzeko, egindako esfortzua ulertzeko eta egindako bidaia beste modu batean ikusteko. Hala, denon arteko ahaldundute-prozesua egiten dugu.

Zuk ere migrazioa bizi izan duzu, El Salvadorretik Ingalaterrara, eta handik Euskal Herrira. Zelan bizi izan zenuen prozesu hori? El Salvadorren askotariko ezbeharrak bizi izan ditut: lurrikarak, eskuineko diktadura, gerra zibila eta biolentzia. Nire inguruan biolentzia izan da nagusi, handia gainera. Garai batean asko arriskatu nintzen landa-eremuetako kooperatibistekin lan egitera joan nintzenean eta 2004rako biolentzia nagusitu egin zen gunehorietan, marak direla eta. Talde horiek indartsu dabilta gunehorietan eta eurekin hitzartu behar ziren lan egiteko gunehorietan. Halako egun batean, lagun batek gomendatu zidan hortik alde egiteko, mundua ezagutzera joateko. Hala, Ingalaterrara joan nintzen ingelesa hobetzeko asmoz; baina argi izan nuen hori ez zela nire lekua, eta Euskal Herrira etortzea erabaki nuen El Salvadorren ezagutu nuen lagun bati esker.

Denboraldi baterako etorri nintzen hasiera batean, dirua egitera. Zaintza-lanak egiten hasi nintzen, baina handik gutxira ikusi nuen hau ere ez zela nire ametsa, oso zaila zelako dirua aurrezteko. Halako batean, dena trunkatu zen, nire neba oso txarto zegoelako El Salvadorren; biolentziaz inguratuta zegoen eta arriskuan zegoen. Hori dela eta, erabaki nuen hiru urtez nire burua sakrifikatzea, egonkortasuna lortu eta nire neba eta bere alabak hona ekartzeko.

Soziologian lizentziatu zinen El Salvadorren; titulua homologatzea lortu duzu? Bai. Daborduko lortu egin dut, baina ezinezkoa zait GKE-etan edo instituzioetan lan egitea, gauza zehatz asko eskatzen dituztelako. Nik esperientzia handia dau-

Emakumeekin lan egiten segitzeko konpromiso argia du Cony Carranza Castrok, hemen zein El Salvadorren.

Atzeritartasun-legea
«Lege hori gaur eguneko arrazismo instituzionalaren isla ikaragarria da; migratzaileen bizitza mende hartzeko gai da»

Feminismo pluralagoa
«Feminista zurien eta arrazializatuen arteko elkarguneak bilatu behar dira, bakoitzak bere errealtatea bizi duelako»

kat, baina beste modu batekoa. Gaur egun, profil berdinean proiektuak garatzeko eta hezitzaile izateko gai izatea eskatzen dute, besteak beste, eta nik ez dut nire burua horretan ikusten. Koherentea naiz, eta badakit zer egin dezakedan eta zer ez. Hala, nire lana aitortzen duten guneeetan gelditzen naiz eta apurka-apurka gauzak ateratzen dira. Gaur egun Ekonomia Feministako Eskolan lan egiten dut, eta emakumeen sare batekin ere tailerrak ematen ditut. Hala ere, berriro ere zaintza-lanak egiten hasi naiz; prekaritateari lotuta nago oraindino ere.

Zailtasun handiak bizi behar dituzte migratutako emakumeek hona heldutakoan? Askok. Konturatu orduko ez duzu denborarik ezertarako. Beti galdetzen didate ea zergatik ez dudan gauza bat edo beste bat ikasi. Nire kasuan, baita migratutako emakume den kasuan ere, izapide askori aurre egin behar izaten diogu atzerritarrak izateagatik. Atzeritartasun Legea izugarri sexista, matxista eta klasista da. Hala, bide horretan etengabeko estresa dugu: lan-kontraturik gabe ezin duzu ezer egin, ezta errolda-agiririk gabe ere. Gainera, baimenak lortzeko baldintzak gero eta zorrotzagoak dira. Energia asko inbertitu behar da horri denari aurre egiteko, mentala zein fisikoa.

Iñaki Bitxitegia

Montblanc, Longines eta TagHeuer agentzia ofiziala

Villamonte plaza 3
94 430 23 45

Algorta

Telletxe 1
94 460 27 41

JUAN MARI

Harategia

Urdaitegia

Baserriko haragia, produktu artisaua eta etxeko zerbitzua

Las Mercedes, 31. 48930 AREETA
94 464 41 25

Apustu oso ausarta da migratzea. Nire kasuan, asko landu izan dut egoera hori, eta oraindino ere askotan galdetzen diot neure buruari ea zergatik utzi nuen nire herria. Erantzunak bilatzen saiatzen naiz, baina ez dut egin nahi erruduntasunetik, baizik eta erantzukizunetik. Nire sorterrinari asko zor diot.

Zelan definituko zenuke Atzerritartasun Lege hori? Izugarria da. Erresidentzia-txartela eskuratzeko bidea oso luzea da, pauso ugari eman behar dira hori lortzeko: errolda-agiria, lan-kontratua, aurrekaririk ez izatea... Eta apurka-apurka hori dena lortzea gero eta zailagoa da. Beldurra da nagusi, baita ezjakintasuna ere. Gainera, lege hori arrazismo instituzionalaren isla ikaragarria da; gure bizitza mendean hartzeko gai dira.

Askotan aipatzen duzu feminismoa pluralago izan behar dela. Zelan bizi dute emakume etorkin eta arrazializatuak feminismo hegemoniko edo zuri hori? Argi daukat migratutako emakume arrazializatuen errealitatea oso ezberdina dela zuriak bizi dutenarekin alderatuta; ezaugarri ezberdinak ditugu. Borrokan ibili naiz bertoko feminismoarekin elkarguneak bilatzeko, 2008tik hona lanketak egin ditut Bizkaiko emakumeekin, eta metodologia berriak osatu ditugu. Gainera, Karta Sozialaren osaketan parte hartu dut eta oso pozik nago egindako apustuagatik. Orain, aldiz, borrokarako plataforma erradikaloak daudela ikusten dut; erradikal hitza erabiltzea gustatzen zait, borroka batzuk indarra hartzen hasi direlako. Emakume horiek diskurtso oso indartsua dute, agresiboa zentzurik onenean, ezerosotasuna eta molestia eragingo duena, ez bakarrik zurien artean, baizik eta ni bezalakoengan ere, zubi-lana egiten gabiltzanongan. Ez dakit biderik onena hori den edo ez, baina onartu egiten dugu. Kide feministen arteko bilgune bat sortzen saiatu behar gara. Izan ere, orain arte ezagutzeko aukera izan dudak kideek koherentzia dutela erakutsi didate, eta ulertu beharra dago beste mundu bat bizi dutela, beste errealitate bat.

Zelan bizi dituzu zuk korrante berri horiek? Daborduko nik ez dut 20-30 urteko emakumeen bizitasuna. Nik argi daukat zer egiten ari naizen eta zer egingo dudak, eta hori da emakumeekin lan egitea, hemen zein El Salvadorren. Balioa ikusten diot egiten ari naizenari, nik eurekin eta eurak nirekin, dena hartu-eman delako. Hala ere, arreta deitzen dit sortu berri den mugimendu hori, zirraratzen nau. Nire errespetu osoa du, baina argi daukat garai korapilatsuak datozela. Kide horiek dena kuestionatzera datoz, eta gauza asko jarriko dituzte mahai-gainean eta hori probetxugarria izango dela deritzot. Izan ere, al-daketa bat nahi duenak ezin du hori lortu laztanak egiten; hori lortzeko kolpe bat eman behar da mahai-gainean. Baina nik argi daukat hori ez dela nire bidea; orain arte egindakoarekin segituko dut, hitzaren eta eztabaidaren indarrean sinisten dudalako. Gatazka baliagarri izan daitekeela ere argi daukat, betiere hitzezkoa.

«Bizitzaren kontrako sistema batean bizi gara»

Zelako garrantzia du hezkuntzak emakumeen hilketei aurre egiteko?

Heriotzan oinarritutako sistema batean bizi gara. Kapitalismoa, heteropatriarkatua eta kolonialismoa bizitzaren kontrako sistemak dira. Nik uste dut alde aurretik kontzientzia hartu behar dugula eta horretarako hezkuntza-prozesuak garrantzitsuak dira; ezin dira guztiz akademizistak izan, non gehiago irakurri duenak gehiago dakien. Lanketarako eremu berriak sortu behar ditugu, ezkerreko prozesu askotan ere galdu ditugulako. Atzera egin behar dugu, oinarri bultatu. Bizitzaz hitz egin behar dugu, dena zalantzan jarri eta gure prozesuen inguruko kritikak egiteko balentria izan. Etengabeko eztabaida eta mugimendua sortu behar ditugu. Biententziari aurre egin ahal zaie, bizitzaren aldeko apustuak eginez eta esperantzarekin eta ilusioarekin. Izan ere, horretan sinisten ez badugu, ezin izango dugu ezer egin.

Emakumeen kontrako indarkeriari dagokionez, argi izan behar dugu gure gorputzen kontra doan indarkeria dela, gure bizitzaren kontra. Hala, genero-kontzientzia piztu beharra dago, jasotzen dugun biolentziaren aurrean autodefentsa landu beharra dago. Era berean, biktimismoaren kontzeptua alde batean utzi behar dugu mugimendu askatzaile eta ahalduzuei lekua egiteko.

Martxoaren 8ari lotuta, mobilizazio feminista indartsuak egon dira Euskal Herrian azken urteotan. Zer deritzozu sortu den mugimendu horri? Esan bezala, oso pozik nago orain arte egindako lanarekin eta ezagututako emakume denekin bizi izandakoarekin. Hala ere, une honetan atzera egiteko beharra ikusten dut, jende berriari lekua egiteko. Dena dela, uste dut feminista zuriak gehiago entzun behar dietela migratutako emakumei, paternalismorik gabe. Adibide moduan, ardatz antiarrazista bat sortu da orain, eta bertan daude bertoko emakumeak ere, duda barik borondate onenarekin. Baina nik galdetzen dut: hori horrela izan behar da? Zergatik egon behar dira emakume zuriak ere eremu horietan? Zergatik ezin dira bakarrik egon? Migratutako emakumeek euren lekua aldarrikatzen dute, bakarrik egon nahi dute eta eurek erabakiko dute noiz zabalduko duten euren bidea. Eta oraindino uste dut ez dela une hori heldu, baina badirudi daborduko gauzak egin behar dituztela, eta horrek egonezina eragiten die. Lasaitasunez egin behar da aurrera, lan eginez. Euren bidea egiten utzi behar zaie, kanpotik, eta horrek ez du esan nahi mugimendu hori axola ez zaigula; baina umiltasunez eta kontzienteki lan egin behar da.

Emakume zuriak etengabe egin nahi dute aurrera, agenda propioa nahi dute; migratuek, aldiz, beste denbora batzuetan lan egiten dute. Ni eremu misto batean mugitzen naiz, alde bien artean. Baina argi daukadana da euren espazioak zaindu behar ditugula; hori eskatzen badute, bada, utz diezaiegun. Mendebaldeko gizarteetan dugun arazoa da hori, etengabe emaitzak behar ditugula. Baina gelditu, arnastu eta lan egin behar dugu, presarik gabe.

Komunitatearen beharra aipatu duzu inoiz emakumeek bizi duten arazo sozialei aurre egiteko. Zergatik? Bai, komunitatea sortzea garrantzitsua dela uste dut, baina zaila da hori hemen lortzea. Komunitatean sinisten dut, zaintza kolektiboetan, eta horregatik elkartuta egoteko apustua egiten dugu. Parte-hartzeko eremuak sortu behar ditugu, horietan errekonozitzen direlako beharrezkoak diren laguntzak. Nik uste dut bizitzaz betetako komunitateak behar ditugula, eta horiek migratutako emakumeen erritmora garatu behar ditugula, euren militantziak denbora gehiago behar duelako eta energia gehiago behar dutelako.

Latinoamerikako feminismo komunitarioan emakumeek eta gizonen arteko elkarrekin egiten dute lan. Zelan gara daiteke hori hemen? Bai, feminismo komunitarioan emakumeak eta gizonak nahasten dira. Emakumeak lehentasuna izanda, nik uste dut gizonen artean batera ekintzak garatu behar ditugula, feminismoaren idiosinkrasia galdu barik betiere. Latinoamerikako emakume askok hori eskatzen dute, hori bizi izan dutelako euren herrialdeetan. Hala, eremu mistoak sortzeko unea dela uste dut, edo gizonen gidatutako gizonentzako eremuak euren errekursoak garatzeko, baina gure ardurapean. ◀

hiruka

Zu zara giltza!

Egunero abentura ezin ederragoan murgiltzen gara euskal prentsa egiten dugunok. Bidaia horretan ezinbesteko lagun zaitugu zu, euskaraz bizi, euskaraz arnastu, euskaraz pentsatu gura duzun hori. Izan zaituzte gure bidaide, izan zaituzte HIRUKA lagun!

Abentura honetako kide izateko: administrazioa@hiruka.eus

euskal prentsa euskaraz, pentsa euskaraz!

Musikariak **Bidean erromeria**

«Sorkuntza musikari izatearen ezinbesteko ondorioa da»

TESTUA: **ASIER BARRUETABEÑA RIVALLO** ARGAZKIAK: **TABE** ▶

Garai batean mendi-gailurretara zihoazen bideetan topatzen ziren bordetako erromeriak. XX. mendeak, berriaz, Internetekin batera erromeria-mota horiek eraberritzeko kodeak ekarri ditu, eta kode berri horietatik jaiotako bat dugu Bidean erromeria.

Nondik dator erromeria bat sortzeko ideia? Bidean erromeria taldea sortzeko ideia 2016an egosi genuen udako beroaren erosotasunean. Taldekide zaharrenak, Ainhoa eta Kerman, batu ziren hasieran elkarrekin kantatu eta jotzeko asmotan. Gerago, Ainhoaren lagunak txokoan entseguak ekin genienean, beharbada, ez genuen uste kontzerturik emango genuenik ere, baina hor hasi ginen abesti-zerrenda bat osatzen. Lehenengo kontzertua 2017ko urtarrilaren 6an eman genuen, Muskizko San Julian auzoan.

Badakit erromeria honetaz aparte bestelako proiektuetan zabiltzate. Horren inguruan zeozar esaterik? Bada, bai; jendeak badaki musikari mila saltsatan sartzea gustatzen zaigula, eta gurean ez gara ezberdinak. Bidean taldeko kideak beste talde batzuetako partaide ere badira, adibidez: Ainhoa eta Kerman bikote akustikoa; The Cool Clown Clan taldea; eta Sakatu Elektrotzaranga.

Nahiz eta erromerien zuzenekoetan jendetza bildu, musikari askori ez litzaioke burutik pasako erromeria bat sortzea... Zer iritzi diozue horri? Normala da, seguruenik musikari guztiak ez dituzte asetzen erromeria-talde batean jotzeko,

Bidean erromeria Gertura begirako datak

«Momentuz ez dago ezer itxita, baina badirudi martxorako zerbait egon daitekeela. Dena den, batez ere maiatzetik aurrera hasiko gara benetan udako birarekin. Gainera, orain trantsizio-momentu batean gaude eta aurtun zuzeneko berriztua erakusteko aukera izango dugu».

eta seguruenik gu musikari modura ere ez gaitu guztiz beteko. Musikak asko dauka sorkuntzatik eta argi dago erromeriak ez duela sorkuntzarako leku handirik uzten. Guk musikari moduan bilatu behar ditugu, behar izanez gero, sortzeko espazioak taldetik kanpo. Badaude esaten dutenak erromeria gehiegi daudela eta gehiegi deitzen digutela; guk horrenbeste ez genuke esango, baina egunero sorkuntzan ibiltzen diren taldeei errespetu ikaragarria zor diegu eta uste dugu askotan ez dela baloratzen horiek egiten duten lana.

Kanpotik ikusita esango nuke kulturaren bultzatzaile amorratuak zaretela... Zelan ikusten duzue gazteen arteko musika-giroa? Gure herrian badirudi kulturak baduela indarra, eta musikak beharbada beste edozein diziplinaren gainetik. Dena den, galdera konplikatu da egin diguzuna; izan ere, Berri Txarrak bi *sold out* egiten ditu Nafarroa Arenan eta, hurrengo asteburuan, koadrila bat besterik ez dago Bilboko lokal batean jotzen duen euskal talde duin bat ikusten. Horren aurrean zer esan daiteke? Ondo gaude? Ez gaude ondo? Eszenaren osasuna neurtzeko benetan balio duena, gure iritziz, hau da: zenbat jende dagoen prest kontzertu bat ikusteagatik ordaintzeko, zenbat jende dagoen prest kulturaren dirua inbertitzeko, zenbat jende dagoen prest talde hasiberriei jotzeko lekuak eskaintzeko, eta abar.

Bertsioez aparte, zuena abestiak ateratzeko asmorik duzue? Aurrerago aipatu dugun bezala, sorkuntza musikari izatearen ezinbesteko ondorioa da eta seguruenik noizbait zerbait egingo dugu. Hala ere, momentuz ez daukagu plan berezirik prestatuta, baina ez dugu ideia baztertzen.

IZAKINEN AMAIERAKO MERKATUA
MERCADO DE SALDOS

MARTXOA 11-14 MARZO

EURIA EGINEZ GERO AZOKA MARTXOAREN 16RA LUZATUKO LITZATEKE · EN CASO DE LLUVIA EL MERCADO SE PROLONGARÁ HASTA EL DÍA 16 DE MARZO

GETXOKO DENDEK KALERA ATERAKO DITUZTE BERE PRODUKTUAK
LOS COMERCIOS DE GETXO SACAN SUS PRODUCTOS A LA CALLE

 PARTE-HARTZAILEAK
PARTICIPANTES
www.getxo.eus/getxolan

 Getxo
bizi ezazu

 on
Getxo

Mundukatuak **Malangen (Balsfjord)**

«Lasaitasuna da nagusi hemen, eta horixe da bilatzen dudana»

Aratz Gago Bikuña

Nongoa
Getxo.

Adina
35 urte.

Zertan dabil
Hotel batean lanean.

Ikasketak
Eskola-graduatu.

Noiz heldu zinen?
2019ko abenduaren 1ean.

Noiz arte bertan?
Printzipioz, betiko.

Lurraldea
Norvegia.

Azalera
323.802 km².

Hiriburua
Oslo.

Biztanleria
5.367.580 (2020).

Hizkuntzak
Herriarren % 95ek norvegiara darabil eguneroko bizitzan. Germaniar hizkuntza horrek dialekto bi ditu: Bokmål (alde handiz, erabiliena) eta Nynorsk. Herrialdearen iparraldean bizi diren samiarrek beraien hizkuntzan bizi eta ikasteko eskubidea dute, baita administrazioagaz hizkuntza horretan komunikatzeko ere.

Moneta
Norvegiar koroa.

IKER RINCON MORENO ►

Lasaitasun bila joan zen abenduaren hasieran Norvegiara Aratz Gago Bikuña getxoztarra. Izan ere, argazkizalea da, eta aurretik bertan ibilitakoa zen, inguru horrek eskaintzen dituen paisaiak edonor liluratuta uzteko modukoak baitira: fiordoak, aurora borealak... Hala, Eskandinaviako gunehorretan ikusitakoak burutik kendu ezinean ibili ondoren eta Getxon bizi zuen eguneroko estresa alde batera utzi guran, maletak hartu eta Norvegiako iparraldera joatea erabaki zuen Gagok. Ordutik bertan bizi da, Mortenhals herrian, Malangen fiordoaren ondoan. Aitortzen duenez, leku «izugarria» da hori, «berezko magia du, niretzat hau dena berezia da. Etorri beharra dago ulertzeko zer daukan honek denak».

Ahapeka dio getxoztarrak hori dena, leku horrek duen xarma jende askorik ez dagoelako delakoan, «eta horrela segitzea gura nuke betiko; ez dadila masifikatuta egon». Aurora borealak nonahi ikus daitezke inguru horretan, gauetako zerua berdez koloreztatzen

dutenak. Fiordoak ere ugariak dira, eta natura nagusi da; herriak txikitxoak dira eta egurrezko azpiegiturak ikus daitezke, hala nola elizak. Bikingoen museoak ere topa daitezke inguruan. Kulturaren aldetik, Gagok diosku alde handia dagoela norvegiarren eta euskaldunen artean. Hala ere, uste denaren kontra, jende oso jatorra topa daitekeela azaldu digu: «Nire herrian ez dago jende askorik, baina daudenak oso jatorrak eta lagunkorrek dira. Beti daude laguntzeko prest». Berbarako, Gabonak ditu akorduan getxoztarrak. Kontatu digunez, supermerkatuko langileetako batek beragaz ospakizunak pasatzeko gonbita egin zion, «bitan erosketak egiten ikusi ninduelako. Izugarria da hori».

Jatekoari dagokionez, izokina nabarmendu du getxoztarrak, nahiko merkea delako. Aldiz, harrigarria egiten zaio oilaskoa «oso garestia» dela bertan; gainontzekoari dagokionez, alde handia ez dagoela ondorioztatu du.

Bizitza lasaia du Norvegiar Gagok, eta horixe zen berak han bilatzen zuena: «Trankil egotea, arazorik gabe, zaratarik gabe, obrarik gabe... Horregatik nago hemen». ◀

Aukera paregabeak etxeko atarian

Ez dago oso urrunera joan beharrik naturak eskaintzen dizkigun hainbat aukeraz gozatzeko. Sei txango egiteko gomendioa dakargu orriotan, Uribe Kostatik gehienez pare bat ordura.

CC BY NAMTAC

**URDAIBAI
BIRD CENTER**

✿ ARANZADI SOCIETY OF SCIENCES

HEGAZTIEN NAZIOARTEKO AIREPORTUA

**URDAIBAI BIRD
CENTERRA
BISITA EZAZU!**

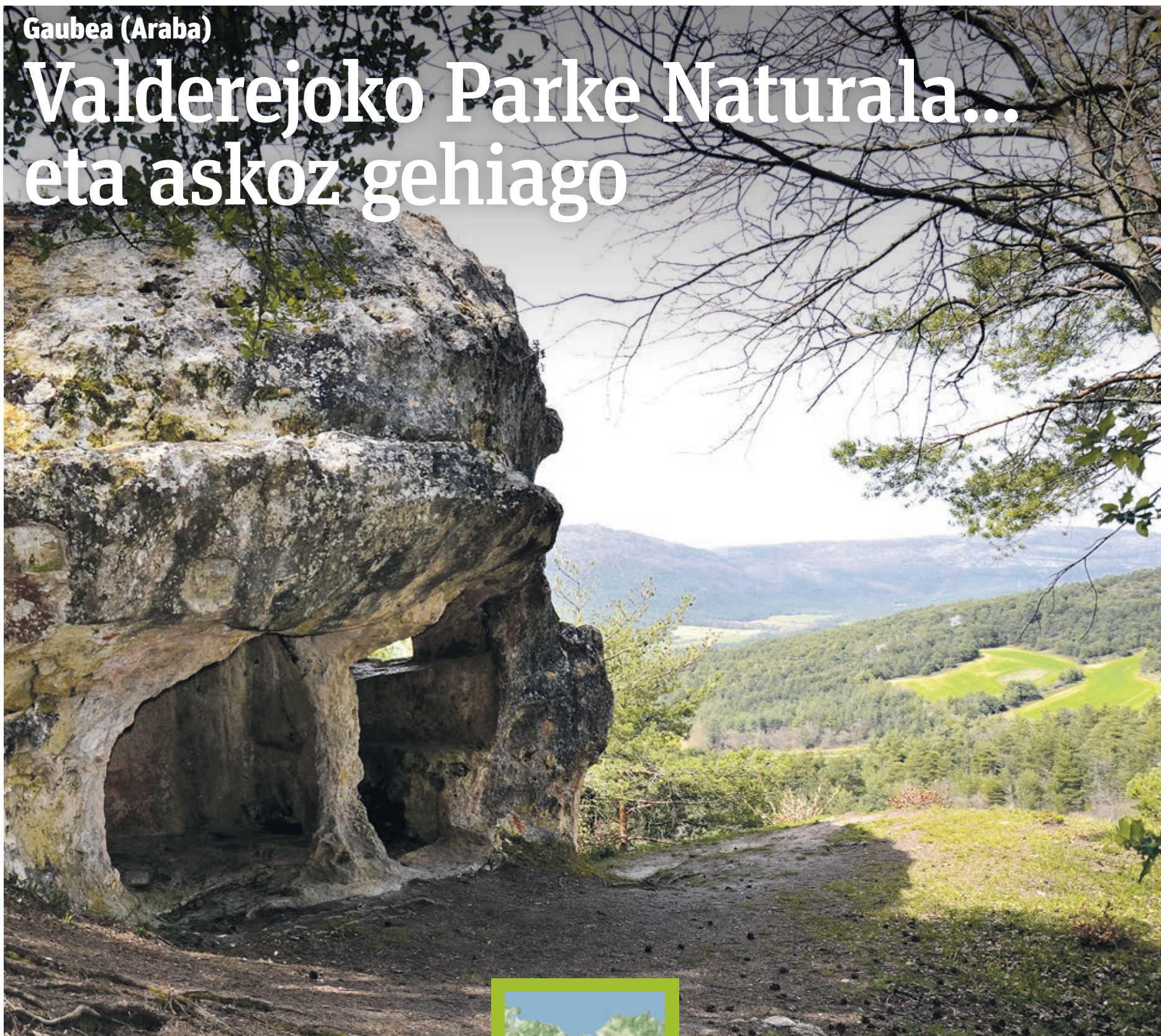
HIRUKAlagun
eta bazkideen artean

**2 BONO BIKOITZ
zozkatuko ditugu!**

(bi heldu eta bi umeentzako)

Gaubea (Araba)

Valderejoko Parke Naturala... eta askoz gehiago

Gaubea ailegatzeko, Bilbo eta Gasteiz lotzen dituen A-68 autobidetik abiatuko gara. Altuben Logroño eta Zaragozarantz joko dugu, eta handik kilometro batzuetara Pobeas eta Iruña-Okarako bidea hartu, 6. irteeran. Pobeas herrianen Espejorako bideari ekingo diogu, A-2622 errepidetik.

Geografiaren apeta horietako batengatik, Arabako lurrik mendealdekoenak koska berezi samar baten itxura ageri du mapetan. Burgosko lurrak laztandu gura dituen esku amorfoa ematen du, istmo estu batek Euskal Herriagaz lotzen duen «penintsula». Gaubean gaude, oso biztanle gutxiko udalerri zabalean.

Lur zati horren erdia, gutxi gorabehera, Valderejoko Parke Naturalak betetzen du, mapek erakutsi ezin duten edertasunaz gainezka egiten duen ingurua. 3.500 hektarea ditu Valderejok, askoz gehiago Gaubea udalerriak: EAEko paraje naturalik handiena, bertako turismo-bulegoak argitaratutako propagandak dioenez. Eta egia liteke, bai. Mila biztanle pasatxo dituen udalerrian turismo-bulegoa egotea bada zerbait. Erakustekorik ez zaie falta, egia esanda.

Valderejok gain, Gaubeak baditu bisitariak erakartzeko bestelako argudioak, denak sendoak. Espejo izango dugu lehenengo geltokia, Gesaltza-Añanako gatzaga liluragarrietatik igaro eta lau kilometrora. Gaubea osatzen duten 30 herrietatik, handiena da Espejo: 237 biz-

tanle. Txikienean, ezta bakarra ere. Paraje natural eskerga honetan naturaz besterik ere badagoela erakusten dute Espejoko kaleek. Herri txikien giro berezia, denbora astiroago dabilen leku zaharren berezko xarma daukate.

Beren historiaz harro dauden leku guztiek bezala, Gaubeak badu zenbait eraikin esanguratsu. Zerrenda begiratzen hasi eta, ohi denez, elizak dira gehienak. Belloxinean, Karkamuk, Tuestak, Angostok... badute euren. Aipagarriena, kanpoko itxuragatik ez bada ere, Tobilla-sekoa da. IX. mendean hasi ziren eraikitzen, eta Arabako zaharrena da honenbetez. Erlizioak utzitako ondarearen artean, hala ere, eraikin zibil bat nabarmentzen da: Varonatarren dorretxe ederra. Villanañen dago, Espejotik kilometro gutxira.

Villanañetik mendealderantz segituz, Burgosen sartuko gara tarte batez. San Millan de San Zadornil herrian, ezkererako bideak La-lastrara eroango gaitu, Arabara osterara ere. Han dago Valderejoko Nekazal Interpretazio Zentroa, eta ondo-ondotik abiatzen dira parkean barrenako txango gehienak. Isiltasunaren maitaleentzat egokia.

Lekeitio (Bizkaia)

Lea ibarretik Bizkaiko historiari errepassoa egiteko bidea

CC BY EBAKI

Bizkaiko kostaldera joango gara oraingoan, Lea Ibilbidea ezaizutza. Guztiz egokitutako bidea da, Lea ibaiaren ibarretik 23 kilometroko luzeragaz Mendexa eta Munitibar lotzen dituen. Tarte horretan, bisitariek eta ibiltariek naturaz eta inguruko udalerrietako ondareaz gozatzeko aukera izango dute. Izan ere, bidea urari lotuta dago guztiz, inguru horretan elementu horrek berebiziko garrantzia izan baitzuen garapenerako; horren testigu dira bidean topa daitezkeen burdinolak eta ur-errotak, besteak beste.

Lea ibaia laburra da; laburra bezain bizia. Oiz mendiaren ipar isurialdean, Munitibar udalerriaren aldean, jaiotzen da bere emaria. Inguru horietan eratu ziren pertsonen lehenengo bizileku egonkorak. Ordutik, 1.000 urte baino gehiago igaro dira. Aulesti, Gizaburuaga eta Amoroto gurutzatu ondoren, beste muturrean, kostaldean, Mendexan, Learen bokalean, erromatarren garaitik gaur egunera arteko jardueraren aztarna arkeologikoak daude, horiek aurkitzeko zain... Hala ere, bertako gidek nabarmentzen dutenez, Lea Ibarren urrez-

Lekeitiora edo Mendexara ailegatzeko, Bilbo eta Donostia lotzen dituen A-8 autobidetik abiatuko gara. 18. irteera (Amorebieta-Etxano) hartu. Hortik BI-635 errepidea jarraitu Gernika-Lumoz. Behin Gernika-Lumon, BI-638 errepidea hartu Lekeitiorantz, Kortezubi eta Solarte-Galleta bidean utziz.

ko aroa XVI eta XVIII. mendeak izan ziren. Izan ere, bertako askak hidraulikoak, burdinolen produkzioa, ontziolak eta itsas-nabigazioa Europako abangoardia izan ziren. Hala, lerrootara ekarritako ibilbide honetan, uragaz batera, historiaz beteriko inguru ezezagun eta baketsua aurkitzeko aukera izango dute bisitariek. Animatuko zara? Goazen bada!

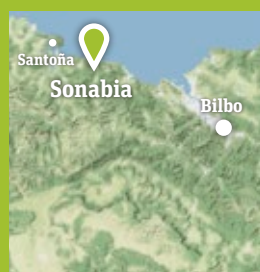
Ibilbidea Mendexatik hasia gomendatzen dugu, Lekeitiotik hurbil, Learen bokalean. Garraitx irla eta Karraspio hondartza atzean utzita, Izuntza zubia gurutzatu eta Munitibarrerako bidea hartuko dugu, ibaiaren ibarretik betiere. 25 kilometroko abentura horretan, askotariko interesguneak topa daitezke. Hasteko, Marierrota ikusiko dugu, 1555ean eraikitako marea-erota. Lehortea sasoietan erreka errotak ordezkatzen sortu zuten. Gizaburuagan, aldiz, Bengolea burdinola topatuko dugu, Bizkaiko garrantzitsuen XVIII. mendean, hain zuzen ere. Horik gertu ere, Pedro Bernardo Villarreal de Berriz noblearen Bengolea dorretxeaz gozatzeko parada izango duzue, besteak beste. Zer gehiago topatuko duzue Learen inguruan?

Sonabia (Kantabria)

Deabruaren begietatik Kantauri
itsasoari begiratzeko txokoa

CC BY MARÍA G.

Kantabriako kostaldera gerturatuko gara ibilbide honetan, egun eguzkitsuetan familiagaz goatzeko moduko plan paragebeagaz. Sonabiako aparkalekuan bertan gure ibilbidea segitzeko lagungarri egingo zaigun seinalea dago. Momentu oro markatuta dagoen bidezidorra dugu hori, beraz oso zaila da galtzea; hala ere, betiko legez, umeakaz goazenean batez ere, ez dugu arreta galdu behar. Gora egiten duen aldapa hartuko dugu, arte eta iratze artean igarotzen dena, lehenengo muinora ailegatu arte. Tarte horretan irabazitako altuera laster galduko dugu; izan ere, al-dapan behera joan beharko gara bideari jarraitzeko. Pinudi bat zeharkatzen egongo gara bat-batean, 2016an sute handi bat izan zuena.

Ibilbidearen abiapuntua Oriñón-Liendo irteeran dago, A-8 autobidearen 164 kilometroan. Hala, Bilbotik Santanderrera doan bidea hartu beharko dugu eta N-634 errepidea hartu ondoren, 161 kilometroan aparkaleku gisa erabil daitekeen errepide-zati zahar bat topatuko dugu.

Berriro ere igotzen hasiko gara Hoya de Tueros inguratuz, bigarren muino batera ailegatu arte. Hoya de Falluengotik igarota, eta bertako seinalizazioa jarraituta, Candina mendira abiatuko gara. Hemendik aurrera inguru malkartsua izango dugu bidelagun, baina tira, azken txanpa da eta! Goiko partera ailegatzen gaudela, kresal usaina nabarmentzen hasiko da, nahiz eta ibilbidea orain argi ez ikusi, daborduko ez dugu galtzeko aukerarik izango, harkaitz erraldoia ikusten baita tontorrean. Bertan, eta seinaleei kasu eginez, apur bat jaitsiko gara Hoya de Llanegro inguratuz eskumara bideratzen gaituen beste seinale bat ikusi arte; horrek deabruaren lehenengo "begira" eramango gaitu. Parajeaz goatzea baino ez zaigu falta etxera itzuli aurretik!

hiruka *app*

Uribe Kostako informazio guztia eta agendarik osoena.

- ▶ Agenda
- ▶ Albisteak
- ▶ Argazkiak eta bideo albumak
- ▶ Geolokalizazioa
- ▶ SOS botoia

Deskargatu!

Mena Harana (Burgos)

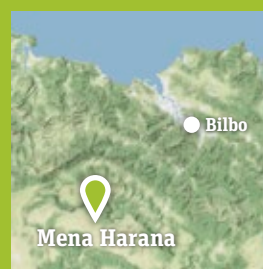
Historia eta natura Cadagua ibaiaren ertzetan

CC BY INULA

Burgosko probintziaren ipar-iparrean dago Mena Harana, kostaldetik hurbilen dagoen Gaztelako udalerria (hamazortzi kilometrora baino ez, lekurik gertukoenean). Mugakide ditu Bizkaia (iparraldean) eta Araba (ekialdean), eta ez dago, honenbestez, Uribe Kostatik oso urrun. Han jaiotzen da Cadagua ibaia, Barakaldo eta Bilbo artean Ibaizabaleko itsasadarrean amaitzen dena.

Herri txiki asko ditu udalerriak, ehundik gora. Handiena Villasana de Mena da, hiru kaleko alde zaharra duena, Cadagua ibaiaren ertzean. Hor bertan dorretxe ikusgarri bat aurkituko dugu, haran osoan oso zabaldua dagoen estilokoa. Eta behin eraikin ederren bila

Ez da zaila Uribe Kostatik Mena Haranera ailegatzea, eta ordubete baino gutxiago beharko dugu horretarako. Bilbo inguratzen duen autobidean Balmasedarako bidea hartu beharra dago; herri hori alde zaharkatu eta zuzen jarraituta, laster egongo gara Villasana de Menan.

hasita, guztiz gomendagarria da haranak eskaintzen duen romani-koaren ibibideaz gozatzea, edertasun handiko eta historia oparoko elizak topa daitezke eta.

Zer esanik ez, ingurune natural bikaina ere badago Mena Haranean. Aipatzeko modukoa da, esate baterako, Cadagua ibaia jaiotzen den lekua, sasoiaren arabera ur-jauzi ederra duena. Errota ikusgarriak ere badaude ibaiaren ibilbidean, eta horien artean Vallejokoa nabarmenak da. Bailarak duen beste berezitasun bat garai bateko Donejakue Bide bat, hain zuzen ere «bide ahaztua» goitizenez ezaguna dena. Eta hainbeste ibili ostean, atseden hartzeko garaian, eskualdean egiten den txakolia dastatzea izan daiteke aukera ona.

saiazgetaria
HOTELA

Roke Deuna 25 - Getaria. T. 943.140.143 www.siaazgetaria.com

XV. mendeko dorretxe gotikoa!

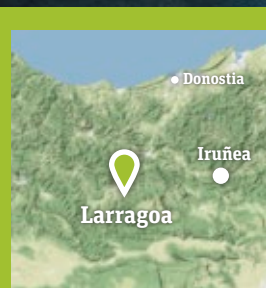

Larragoa (Nafarroa)

Kobazuloetan eta baso magikoetan barrena

CC BY MUGITU

Larragoara ailegatzeko, Bilbo eta Gasteiz lotzen dituen A-68 autobidetik abiatuko gara. Gasteizera heldu aurretik, Iruñerako A-1 autobidea hartuko dugu eta segituan Aguraineko 379 irteera Larragoarako A-3138 bidea hartzeko. Azkenik, A-2128 bidera inkorporatu behar gara.

Nafarroa Garaiko mendebaldera salto egingo dugu oraingoan, Lizarrako merindadera: Larragoa udalerrira. Bertan, urteko edozein garaitan egiteko ibilaldi zirkular batez goza dezakegu, Urbasa-Andia natur parkearen erdi-erdian. Horri ekiteko, kotxea Larragoako San Kristobal elizan utziko dugu eta Aranaratzeko portutik igoko gara. San Lorentzo baselizatik pasa eta leku horrek eskainiko digun parajeakaz liluratzeko parada izango dugu. Gora eginez, Kristinoen kobara helduko gara.

Karlistek erabiltzen zuten gune hori. Barrura sartzea merezi du, bertako estalaktitak eta estalagmitak ikusteko; horretarako, ez ahaztu linterna edo frontala eramatea. Kobazuloa barrura sartzeko pres-

tatuta dago, aldapan behera egiteko kate bat jarrita baitago eta ez du zailtasun berezirik; hori bai, ziur egon leku batzuetan makurtu beharra izango duzuela.

Ibilbideagaz jarraitzeko, mendi-bideari jarraituko diogu. Horren amaieran, arte handiz beteriko baso ikusgarri batean murgilduko gara. Bertan zuhaitzak eta geologia nahasten dira, formazio eta irudi konplexu bezain politak sortuz. Bertako lurra karstikoa da; hori dela eta, ez da zaila kobak eta simak agertzea. Denera, 200 baino gehiago zenbatu dira inguru horretan.

Ibilbideari amaiera emateko, Arteako baso magikoa atzean utzi eta pista batetik Larraonara bueltatuko gara.

ABENTURAZ GOZATU!

zuhalten artean hegan

8 ZIRKUITU
109 JOKO DESBERDIN
2 URTETIK GORAKOENTZAKO INSTALAZIOAK
1-24 METRO TARTEKO ALTUERAKO ZIRKUITUAK
EUSKADIKO ABENTURA-PARKERIK HANDIENA

SOPUERTA ABENTURA

KIKIRIKI OILASKOTEGIA
MARTXOAREN 7-TIK AURRERA ZABALIK!
ERRESERBA BIDEZ: 680 554 287

P **♿** **♿**

INFORMAZIOA ETA ERRESERBAK: WWW.SOPUERTA-ABENTURA.COM / 663 805 609

Jaizkibel (Gipuzkoa)

Itsasertzeko labarren liluraz gozatzeko paradisua

Pasaiako bokalak eta Bidasoa ibaiak mugatua, zeruertzean ageri den mendi-bizkar zorrotza eta luzanga da Jaizkibel. Gunerik garaienean, Jaizkibel izena duen tontorrean hain zuzen, 543 metro altxatzen da, eta Kantauri itsasotik datozen haize hezeentzat harresia da. Haizebean Jaizubia, Gain-txurizketa eta Lezoko bailara eta errekek babesten dira; haizealdean, ekaitz eta enbatek behin eta berriz zigortzen dituzte hareharrizko itsaslabar ikusgarriak.

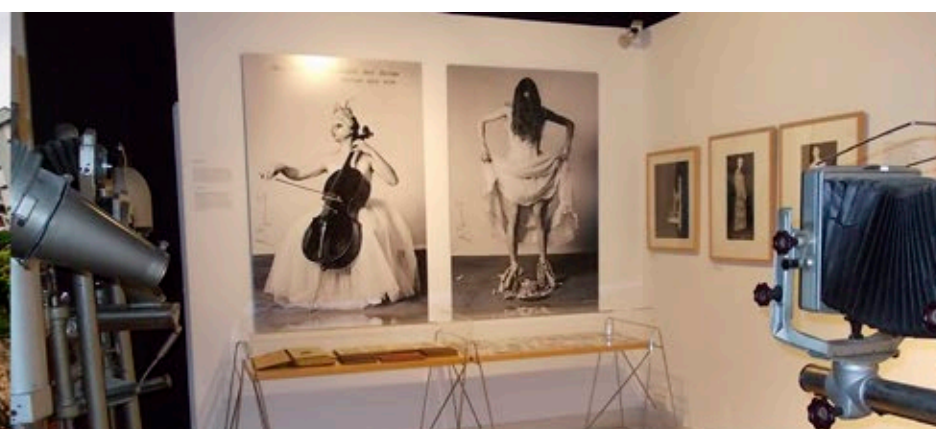
Lurraren eta itsasoaren arteko besarkatze amaigabe horretan paisaia berezia sortu du higadurak. Hain dira bitxiak eta bihurriak bertako harkaitz-egitura nabarrak, edozein mendizale txunditu eta lilu-

Badago aukera Jaizkibelera Lezotik igotzeko, baina guk txangoa Hondarribian hastea gomendatuko dizuegu, bertako itsasargitik hain zuzen. Esan gabe doa Hondarribira ailegatzeak ez duela zailtasun handirik; A-8 autobidetik joan ia Lapurdiraino, eta egin kasu seinaleei.

ratzeko gai direla. Leku ezkutu horretara ailegatzeko modu bakarra Arando Handi muturretik Higerrerrainoko bidaian murgiltzea da, itsasertzetik ahalik eta hurbilen; labar, sakan, senaia eta kalak bata bestearen atzetik gaindituz.

Jaizkibelek mendebaldean ditu labarrik maldatsuenak; ekialdekoak, berriz, leunagoak dira, eta hortxe topa ditzakegu, hain zuzen, Europan batere zabaldua ez dauden zenbait landare-espezie, iratze tropikal mota batzuk eta desagertzeko zorian dagoen Euskal Herriko armeria (*Armeria euskadiensis*) itsaslabarretako landarea esaterako. Ohikoak ez diren hainbat hegazti-motak ere Jaizkibeleko labarretan egiten dituzte habiak.

Photomuseum
Argazki & Zinema Museoa

943 13 09 06
San Inazio Kalea, 11, 20800 ZARAUTZ - GIPUZKOA
www.photomuseum.name

Autoa gidatzean zenbat gas emititzen duzun jakin gura duzu?

Normala denez, gero eta kezka handiagoa dago ibilgailuek eguratsera jaurtitzen dituzten gasen gainean. Kezka horrek alderdi bi ditu, gainera: alde batetik, berotegi-efektua eragiten duten eta, ondorioz, klima-aldaketa azkartzen duten gasak daude, karbono-dioxidoa batez ere. Bestetik, gure osasunean zuzeneko eragina duten beste gas batzuk daude, autoen motorretan gertatzen diren konbustioen ondorioz sortutakoak, eta azken urteotan hedabideetan bolobolo aipatzen direnak. Kalean ere eztabaida bizirik dago, azken boladan diesel-motordun autoei mugak edo trabak ipintzeari buruzkoa, adibidez.

Horren aurrean, gero eta zorrotzagoak dira kotxeen gas-emisioen gaineko araudiak. Gurean, Europar Batasunak ezartzen du zein muga ezin daitekeen gaingitu, eta aldiro gogortu egiten du. Sopelako Artolozaga Anaiak tailerreko Enrique Artolozagak azaldu digunez, gaur egun Euro 6 izeneko dugu indarrean; hori bai, haren xehetasunak azaltzeak luze joko luke eta beharbada ez lioke irakurleari askorik argituko.

TROFEOAK, OROIGARRIAK, OPARIAK... Kontua da mekanika-tailerrek prestatuta egon behar dutela euren bezeroei araudia betetzen laguntzeko. Artolozaga Anaiak tailerrean, esate baterako, aspalitik dute diesel-autoen emisioak neurtzeko tresna, eta orain gutxi hartu dute beste bat gasolinazkoetan erabiltzeko. Ez baitira neurketa berdinak egiten batzuetan eta besteetan. Dieselei, esaterako, PM izeneko oso partikula txikiak

Gas kutsatzaileak neurtzeko tresna

Argazkian ikus dezakezuen makina berri horri esker neurtu ahal izango ditu Artolozaga Anaiak tailerrak autoek igorritako gasak, administrazioak ipinitako muga gero eta zorrotzagoen testuinguruan gidariei lagundu ahal izateko euren autoen emisioak ezagutzen. Datozen asteetan dohainik eskainiko dute diagnosi-proba hori.

(nano-partikulak dira, izan ere) jaurtitzen dituzte, eta horien kantitatea da, hain zuzen espektometro baten bidez neurtzen dena. Gaia garrantzitsua da, horiexek baitira dieselei mugak ipini gura izatearen arrazoi nagusia.

Araudia zorrotzu dela ikusita, gasolinazko autoetan hainbat gasen emisioa zein den jakiteko tresna berria hartzea erabaki dute Artolozaga Anaiak tailerreko arduradunek. Zehazki, bost gas-mota atzemateko gai da makina: erregaia erre ondoren soberan geratzen diren hidrokarburoak, oxigenoa, karbono-monoxidoa (pertsonentzat hilgarria dena), karbono-dioxidoa (klima-aldaketaren eragile nagusia) eta nitrogeno-oxidoak. Diesel-autoei tailerrean ez zaiela gasik neurtzen azaldu digu Enrique Artolozagak, bai ordea IAT proban.

IAT GANDITZEKO EDO NORBERAK JAKITEKO. Artolozaga Anaiak tailerrak, sustapen modura, gasok atzemateko tresna berriagaz neurketak doan egitea eskainiko die bere bezeroei denboraldi batez; Aste Santura arte, gutxi gorabehera.

IAT azterketaren aurreko proba egitera doazen auto-gidariei eskainiko diete emisioen neurketa, baina beste barik euren kotxeek zenbat igortzen duten jakin gura dutenei ere bai. Hala ere, legeak ezarritako mugak gaingituz gero ibilgailu modernoek ohartarazi behar ditutela gogorarazi du Enrique Artolozagak. Bestalde, emisioak kontrolatzeko bai dieselei bai gasolinazkoek hainbat mekanismo dutela gaineratu du, batez ere lehenengo multzoko auto modernoek.

ARTOLOZAGA Tailerrak

ANAIK

Mekanika · Karrozeria · Elektronika

Bidaia hasi baino lehen gomendio batzuk...

Bidaiatu baino lehen **komenigarria da tailerrera joatea, aurre-azterketa eta sistema guztien ordenagailu bidezko diagnostiko elektronikoa egiteko.**

- Ibilgailuaren likido-mailak konproba itzazu.
- Pneumatikoen marraskia eta errodaduraren banda behatu, zein puntutaraino higituta dauden jakiteko. Karga altuko kasuetan, presioa zaindu, ordezkoko gorpuean ere.
- Indargetzaileak eta argiak behatu.
- Haizetako-garbigailuek egoera ezin hobean egon behar dute.
- Matxura kasuan erabili beharko diren tresnak behatu. (triangelu-seinalea, txaleko islatzailea, katua, uhalak, erremintak, argiak eta fusibleak aldatzeko ordezkioak ...).

talleresartolozaga.com
946 763 814
Gatzarriñe Kalea, 42 SOPELA
☎ 615 182 122

Jakina da laserra behin betiko irtenbidea dela desiratzen ez den ilea kentzeko eta depilazioa alde batera uzteko.

Umeentzako laser depilazioa berme medikuarekin

Gurasoek egiten diguten galderarik ohikoena da haien seme-alabak depilatzen hasteko une egokia zein den. Umea ileagatik deseroso sentitzen hasten denean has daitekeela erantzuten dugu guk. Eta momentu hori helduta, argizaria edo xafla erabili aurretik, laser depilazioaren aukera balo- ra daiteke. Garrantzitsua da ongi hastea eta segurtasunez ekitea, umeen eta nerabeen laser depilazio medikuan espezialista den talde baten aholkularitzarekin.

Jakina da laserra behin betiko irtenbidea dela desiratzen ez den ilea kentzeko eta depilazioa alde batera uzteko, baina kontrol mediku jarraiturik gabeko tratamendu estandar batekin laserra aplikatzeak larruazalean dituen ondorioak ere ezagutu behar dira, batez ere gazteenean.

ISO 9001:2015 KALITATE-ARAU. Dermiteken albo-ondorioak saihesteko eta haiei aurre egiteko egiaztatutako protokoloak ditugu. Albo-ondorio horietako batzuk dira laserrari alergia (erupzioa eta urtikaria sorrarazten dituen), nahigabeko estimulazioa (ilea kendu beharrean gehiago, luzeago eta ilunago haztea eragiten duena), edo larruazaleko orbanak agertzea (erredurak, edo hotza modu okerrean aplikatzeak eragindakoa).

Gure mediku-taldeak, Nerea Landa buru duela, hogeitau urte baino gehiago daramatza laser depilazioaren albo-ondorioen inguruan ikertzen, eta fistula sakrokoxigeoaren, depilazioaren ondorengo urtikariaren eta ile-gehikuntzako tratamenduei

buruzko hainbat artikulua argitaratu ditugu bertoko zein nazioarteko ospe handiko medikuntza-aldizkarietan.

Zure seme-alaben larruazalaren osasunabermatuko dugu, honako arrazoiengatik:

- Medikuek arautzen eta gainbegiratzen dituzte egiten ditugun laser depilazio tratamendu guztiak. Taldean 13 mediku daude, horietatik 4 dermatologoak.

Gure mediku-taldeak, Nerea Landa buru duela, hogeitau urte baino gehiago daramatza laser depilazioaren albo-ondorioen inguruan ikertzen, eta hainbat artikulua argitaratu ditugu ospe handiko medikuntza-aldizkarietan.

- Laserrak manipulatzeko dituzten osasun-arloko langileek etengabeko prestakuntza jasotzen dute teknika berriak aplikatzeko, tratamendu bakoitza eraginkorragoa, erosoagoa eta seguruagoa egite aldera.
- Tratamendua gauzatzeko erabiltzen ditugun laserrek etengabe berrikusten dira, behar bezala funtzionatzeko dutela egiaztatzeko. Horrela egingo ez bagenu, ez genuke izango ISO 9001:2015 kalitate-ziurtagiria.
- Merkatuan eskuragarri dagoen edozein aurrerakuntza probatzen dugu gure tratamenduetara gehitu aurretik. Beste ezer

baino lehen, larruazalerako segurua dela egiaztatzen dugu.

ETENGABEKO GAINBEGIRATZE MEDIKUA.

Lehenengo doako kontsultan, doktoreak zehaztu egingo du umea laser bidez depilatzen has daitekeen, baita zein gorputz-atletan ere, gune batzuetan urte bat edo bi itxarotea gomendatzen baita. Halaber, depilazioa zenbateko energiarekin egingo den zehaztuko du (potentzia baxuekin hasten bada ilea ahultzen da, baina ez da guztiz kentzen), baita zein laser-motarekin ere. Lau laser-mota ditugu, doitu edo elkarrekin konbina ditzakegunak, emaitzarik onena lortzeko: alejandrita laserra, diodo laserra, Neodimio-Yag laserra eta argi pultsatua. Lauretako edozeinekin ere, bermatuta daude eraginkortasuna eta segurtasuna.

Umeari proba bat egingo zaio. Gune txiki bat depilatuko diogu eta, modu horretan, tratamendua nolakoa izango den eta zer sentituko duen aurreikus dezake. Laserrera erantsitako hotz-sistemak ditugu, tratamendua eramangarriagoa izateko.

Tratamenduak dirauen bitartean, umeen eta nerabeen kasuak gainbegiratzen ditugu bereziki. Saioak, larruazalaren erreakzioa, emaitza eta tratamenduen bilakaera etengabe gainbegiratu ditugu. Laserrak erreakzio alergiko bat eragingo balu edo bestelako albo-ondorioren bat agertuko balitz, profesional mediko kualifikatuek bakarrik jakingo dute arazoari nola aurre egin berme guztiekin.

P.S.E. 144/16

Dermiteken bezeroa izateak abantailak ditu:

- Konfiantza saritzen dugu, fideltasun-txartelarekin.
- Deskontu bereziak izango dituzu familiakoekin edo lagunekin etortzen bazara.
- Hitzorduak online erreserba ditzakezu, mugikorretik.
- Tratamenduaren ondorengo arreta, telefono, e-posta edo WhatsApp bidez.
- Eta harantzago goaz; kontzientzia soziala duen klinika gara: emakumeei aktiboki laguntzen diegu Bular Minbiziaren Aurkako Bizkaiko Elkartearekin (ACAMBI) elkarlanean arituz, teknologia-karrerak aukeratzen dituzten emakumeei bekak emanez, emakumeen enpresa-proiektuak eta ekintzaile gazteak babestuz, eta berdintasun-foroetara joanez.

DERMITEK

Urbitarte Pasealekua, 11-12, 48001 BILBO

(Zubizuri zubiaren ondoan; Moyuako metro-geltokitik eta Urbitarteko tranbia-geltokitik hurbil)

Telefonoa:
944 010 110

Astelehenetik barikura
8:30etik 20:00etara,
eta zapatuetan
9:00etatik 15:00etara

«Gauza askotarako gai dira aniztasun funtzionala dutenak»

Haszten TV izeneko proiektua aurkeztu du Haszten Elkarteak. Programa horren xedea egokitutako kirol inklusiboari ikusgarritasuna ematea da. Izan ere, horixe da elkarte horren helburua: aniztasun funtzionala duten pertsonen bizi-kalitatea hobetzea eta horien errealitatea gizarteratzea, besteak beste. Saioaren lehenengo atala otsailaren 20an estreinatu zuten.

TESTUA: IKER RINCON MORENO ARGAZKIA: HODEI TORRES ►

Aniztasun funtzionala duten gizon-emakumeen bizi-kalitatea hobetzeko lan egiten du Haszten elkarte getxoz-tarrak. Getxoko Udaren Wanted ekimenaren laguntzagaz Haszten TV programa sortu du, kirol egokituari eta inklusiboari lotutakoa. Lau lagunek parte hartzen dute horretan: Peru Gortazar Chapa (ekoizpen-laguntzailea), Jonatan Peña Sainz (zuzendaria), Inazio Nieva Rodriguez (kazetari-lana) eta Nerea Garcia Liste (kazetari-lana). Azken bi horiekaz bildu gara egitasmo berri horren nondik norakoak ezagutzeko.

Nondik dator telebista saio bat egitearen ideia? NEREAGARCIA: Egokitutako kirolari ikusgarritasuna eman nahi genion. Horretarako biderik onena Youtube erabiltzea zela ondorioztatu genuen eta telebista-saio modukoa egitea erabaki genuen. Hala, hiru ataletan banatutako saioak egingo ditugu. Lehenengoan goi-mailako kirolari bati elkarrizketak egingo dizkiogu; orain publiko egin dugun horretan Higinio Rivero ikus daiteke, aurtengo Tokioko Joko Paralinpikoetan parte hartuko duen piraguita. Bigarren saioan egokitutako kirolen jardueren jarraipenak egingo ditugu; eta hirugarrenean, aldiz, test moduko jokoa izango da, HaszTEST deitu dioguna. Hasiera batean albistei moduko bat egin nahi genuen, baina oso zaila izango

Elkarrizketak

Higinio Rivero piraguitari egindako elkarrizketa dakar lehenengo saioak.

Haszten TV

QR hau eskaneatu saio osoa ikusteko.

Peru Gortazar Chapa (ekoizpen-laguntzailea), Jonatan Peña

zela uste genuen, eta azkenean hau egitea erabaki genuen, erakargarria eta entretenigarria izango delakoan. Horretan, pertsona bi hartuko ditugu, bata aniztasun funtzionala duen kirolari bat eta bestea kirolari normal bat. Ideia da biei galdera berdinak egitea ondoren erantzunak konparatu ahal izateko. INAZIO NIEVA: Hiruhileko bakoitzean hiru atalak kaleratuko ditugu, hilabetean bana. Hala, denboraldi bakoitzean bederatzia atal argitaratuko ditugu.

Nori zuzenduta dago programa? I.N.: Gizarte osoari. Gainera, Haszten elkarteko umeei asko gustatuko zaie euren entrenatzaileak, kideak eta lagunak bideo horietan ikus-

OTSAILAK 27 • MARTXOAK 12

NAFAR HEGOALDEKO UZTA
E S K U T I K E S K U R A

GURE HAUTUEZ
HARRO

Nafarroa hegoaldeko
oliba-olio birjina extra
—5 litroko bidoietan— eta
arroza, pasta eta
kontserbak —12 ontziko
sortetan— euskaraz
etiketatuta eta ekoizlearen
jatorrizko prezioan
www.errigora.eus

Sainz (zuzendaria), Inazio Nieva Rodriguez (kazetari-lana) eta Nerea Garcia Liste (kazetari-lana) kideek egiten dute Haszten TV programa.

tea. Gainera, modu bat ere bada euren helburuak lor ditzaketela ikustarazteko. Izan ere, erakutsi nahi duguna da aniztasun funtzionala edukita helburuak lor daitezkeela. N.G.: Azken finean nork bere burua onartu behar du. Denok daukagu aniztasun funtzional bat, txikia bada ere, eta lehenengo urratsa da hori onartzea. Era beran, kirol egokitua zer den ulertzeko eta hori ezagutarazteko bide oso ona eskaintzen digu mota honetako programa batek. Askotan sentsibilizazio-kanpainak egiten ditugu eskoletan; tailerrak ematen ditugu eta mota honetako edukiak baliagarriak izan daitezke zer motatako kirolak egin daitezkeen ezagutarazteko.

Aniztasun funtzionala duten pertsonen osasun fisiko zein mentalerako garrantzi handia du kirolak.

Zelako garrantzia du kirolak aniztasun funtzionala duten pertsonentzat? N.G.: Osasun fisiko zein mentalerako garrantzi handia du kirolak; baita sozialki ere. Izan ere, kirol asko taldean egiten denez gero, inguruko jendearekin harremanak garatzeko aukera ematen du horrek. Konfortgunetik atera eta aurrera egiteko aukera ematen du. Era berean, kirolak orokorrean eskaintzen dituen onurak dauka, hala nola auto-konfiantza, autoestimua eta segurtasuna. I.N.: Bai, nik kirola bizi izan dut txikitatik, garun-paralisia dugunoi, kirolak egiten ez badugu, giharrek atrofiatu egiten zaizkigulako. Waterpoloan ibili nintzen modu konbentzionalen antzera egitea ezinezkoa egin zitzaidanera arte. Hala, niretzat egokia zen talde baten bila hasi nintzen, eta Haszten elkarteari esker lortu nuen. Lagun asko egin ditut kirolean ibili naizelako eta eguneroko arazoei aurre egiteko ere baliagarria izan zait. Kirola ezinbestekoa iruditzen zait aniztasun funtzionala dugunontzat.

Eta errealtate hori ikustarazteak eta gizarteratzeak zelako garrantzia du? I.N.: Askotan gaixoak izango bagina bezala tratatzen gaituzte. Jendea laguntzen saiatzen da, baina azkenean lortzen dutena da gure autoestimua murriztea. Jendeak ikusi behar duena da aniztasun funtzionala dugunok gauza asko egiteko gai garela; laguntzea ondo dago, bai, baina ez duguna behar da dena eginda ematea, bestela ezinezkoa izango zaigu aurrera egitea. N.G.: Hori da, ezintasuna duen pertsona bati lagundu aurretik galdetu beharra dago. Ahaldundu behar ditugu. Izan ere, desinformazio handia dago gizartean gai honen inguruan.

Zelakoa izan da mota horretako programa bat egitearen esperientzia? N.G.: Eginez eta ekinez ikasi dugu, kamera-lanean dabilenarekin. Azken finean, ez gara ikus-entzunezkoetan profesionalak, eta adituek lagundu digute aurrera egiten. Hori dela eta, gauza asko errepikatu behar izan ditugu, kar kar. I.N.: Bai, azkenean gure esperientziak nahastu ditugu eta apurka-apurka kameretara ohitzen ibili gara. Esan bezala, ez gara arlo honetan adituak, baina bai erakutsi nahi dugun kontuetan. Hala, gertukotasuna ematea lortu dugula esango nuke. Oso gustura gaude lortutako emaitzarekin.

Zeintzuk kirolari ikusteko aukera izango dugu Haszten TVn? N.G.: Inaziok aipatu dituenek gainera, Leticia Canales surflaria elkarrizketatu dugu, baita Athletic Club taldeko jokalaria den Eunate Arraiza ere. Horiekin batera, Ander Romarate SD Eibar futbol-talde inklusiboko prestatzaile fisikoarekin eta Asier Garcia gorpildun aulkiko saskibaloi-jokalariarekin egon gara.

Kapitulu denak grabatu dituzue daborduko? I.N.: Ez, oraindino grabaketak egiten gabiltza. Une honetarako Higinio Riveroren elkarrizketa grabatu dugu, baita gorpildun aulkian doazen saskibaloipartidu ikaragarri bat ere. Horrez gainera, pare bat test egin dugu. Horretan dihardugu... ◀

Elkarrekin eraldatzen

www.anderdeunaikastola.eus
info@anderdeuna.eus

ANDER DEVNA
IKASTOLA

Gatzarriñe, 47
48600 SOPELA
946 76 02 66

ikastolenelkartea

Hirukira olgetan

SOLUZIOAK:

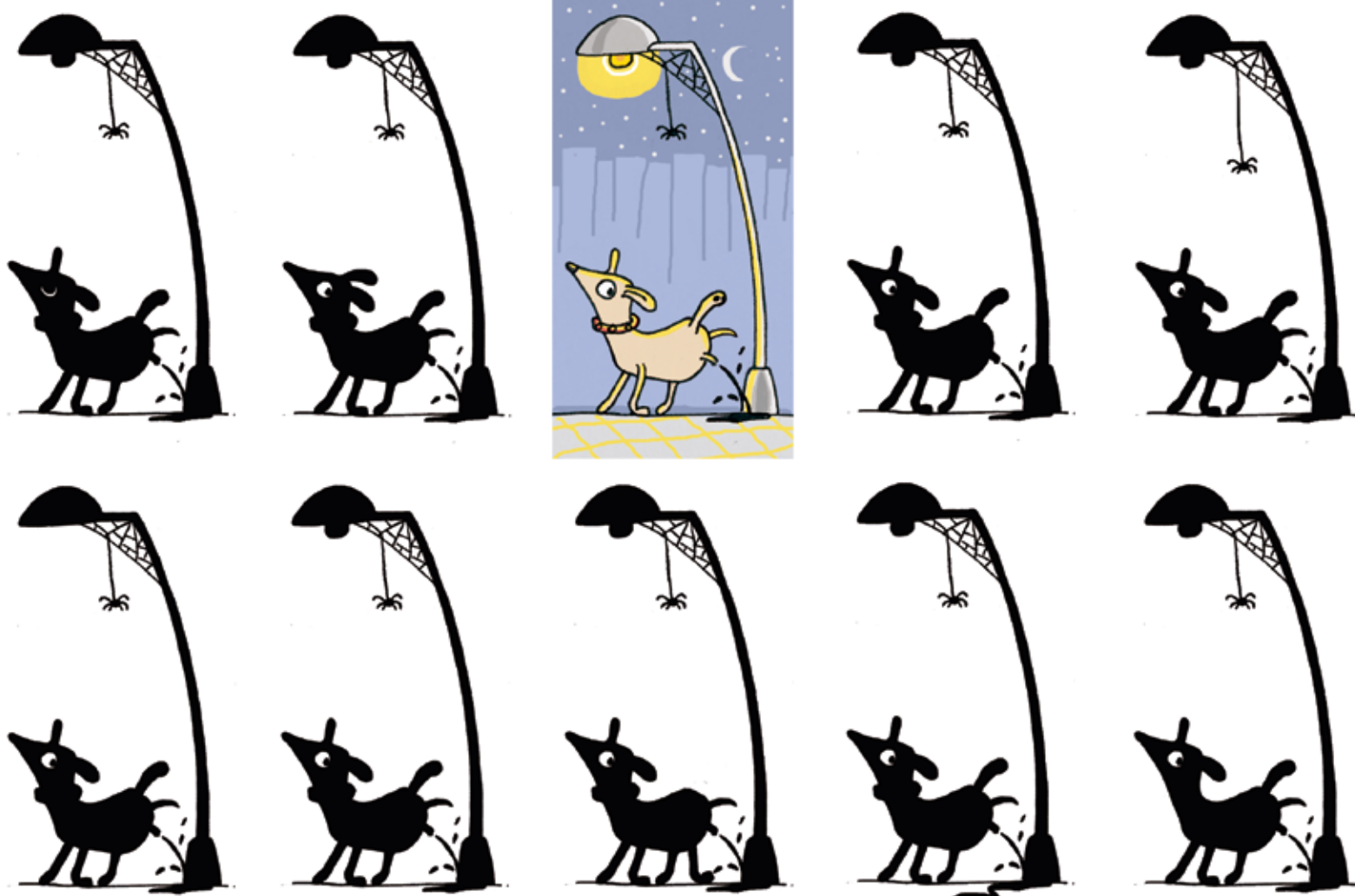
Hau hotza!

Pelloziriren lagunak jantzi mordo bat jarriko du soinean, kalera ateratzeko. Zer da zehazki, jantziko duena? Aukeratu dituen jantziak eta osagarriak biribildu itzazu, ondoko orrialdean ageri den moduan agertu dadin.

Itzala

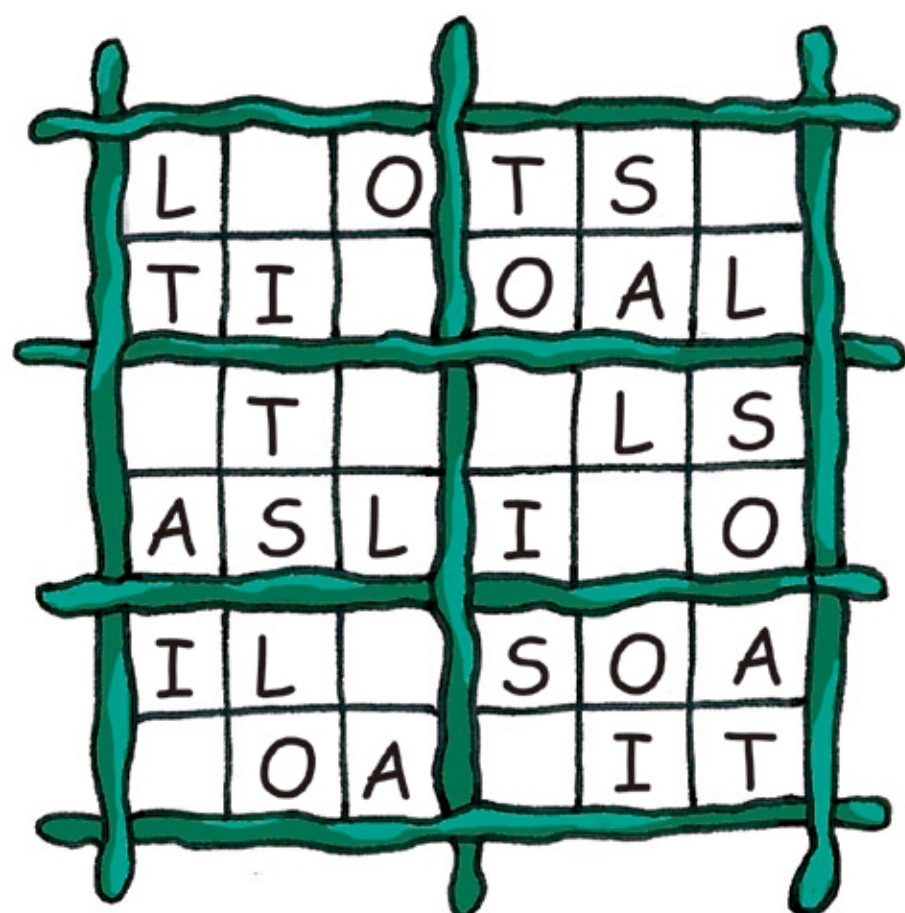
Zein da txakur-pixontziaren itzal zuzena?

Sudokua

Osa egizu sudokua, OTSAIL berba osatzen duten hizkiak (O, T, S, A, I eta L) ipiniz. Gogoratu, letra bakoitzak behin agertu behar duela zutabe, lerro eta area bakoitzeko.

Lehiaketa Non dago?

Uribe Kostako irudi honetan zer ageri den igarriz gero, beheko saria irabaz dezakezu.

Argazkia NON egindakoa den badakizu?

Saria Umeentzako liburuak

Ibaizabal argitaletxeari esker, 6 urtetik gorako umeentzako hainbat liburu zozkatuko ditugu. Sari hori irabazi gura baduzu, martxoaren 17a (martitzena) baino lehenago bidali erantzuna, zure izen-deiturak eta harremanetarako bide bat hona: hiruka@hiruka.eus edo 944 911 337.

hirukalagunen txokoa

Sari ederrak eskura!

Lehiaketa

Non dago?

Argazkian ikusten den Uribe Kostako txokoa zein den igartzen baduzu, beheko hiru ikuskizunetako batez gozatzeko sarrerak irabaz ditzakezu

Hiru emanaldietako batera joan gura baduzu, martxoaren 18a (eguztena) baino lehenago bidali erantzuna, HIRUKAren webgunearen bitartez (ez ahaztu zein ikuskizunetarako sarrerak gura dituzun adierazteaz):

• www.hiruka.eus/zozetak

Sariak

Hezurbeltzak

Hezurbeltzak taldearen kontzertua, martxoaren 28an Sopelako Kurtzion. Sarrera bikoitz bi zozkatuko ditugu.

Muguruza Mani-Fest

Loraldia jaialdiaren barruko ikuskizuna, martxoaren 28an Bilboko Kafe Antzokian. Sarrera bikoitz bat zozkatuko dugu.

Zaharkitze Programatua

Loraldia jaialdiaren barruko ikuskizuna, martxoaren 29an Guggenheim Museoa. Sarrera bikoitz bat zozkatuko dugu.

Zozketa

Errigoraren otzarak eskura!

«Gure hautuez harro» goiburuagaz, berriro ere hemen dago Nafarroa hegoaldeko euskalgintzari laguntzeko Errigoraren egitasmoa. Haien ekimenez, otzara-mota bi ditugu zozkatzeko, konbentzionala eta ekologikoa. Ez galdu aukera!

Zozketan parte hartu gura baduzu, martxoaren 16a (astelehena) baino lehenago eman izena HIRUKAren webguneko zozketen atalean (adierazi zein otzara-mota irabazi gura duzun):

• www.hiruka.eus/zozetak

Zelan egin HIRUKAlagun?

Webgunean: hiruka.eus/harpidetza/laguna

Idatziz: hirukakoop@hiruka.eus

Deituz: 944 911 337 • 688 812 368

Urtean 35 euroren truke, Uribe Kostako euskarazko komunikazio-taldearen bultzatzailea eta partaidea izango zara.

**Kaleko
Urdangak**

STRIKUNA

**URIBE KOSTAKO
GAZTEEN**

TOKIKO PRENTSAREN ALDEKO

MARTXOAK 14

TXORIMALO GAZTETXEAN

TXUPITO BEREZIAK ETA SORPRESA GEHIAGO!

JAIALDIA

20:00ETAN KONTZERTUAK

24:00ETAN DJ-A SARRERA: 5€

hiruka

Kanpomartxo

ERANDION 2020ko martxoaren 29an, igandea

Facetan

**AUTORIK EZ!
ERABILI ERANDIOBUSA!**

- 11:00** Musika Eskolako Trikitilari eta panderojoleak
- 12:00** Euskal dantzak. Uztargi, Goi-Alde, Trabudu
- 13:30** Bertsolariak: Amets Arzallus eta Paule Loizaga
- 15:00** Herri bazkaria
- 16:00** Bazkalosteko kantuak
- 16:00** Umeentzako jolasak
- 17:00** Umeentzako "Arima diskofesta"
- 18:00** Erromeria, Luhartz taldearekin

Eta egunean zehar...

Umeentzako puzgarriak eta tailerrak
Koadrilen arteko jolasak
Txosna, musika...

Antolatzailea:

BERBOTS
Erandioko
Euskaltzaleen
Topagunea

www.berbots.eus

Laguntzaileak:

Goi-Alde
Uztargi
Trabudu
Kantagunea

Musika Eskolako trikitilari
eta panderojoleak

Altzagako Guraso Elkarteak
Auzokide elkarteak
ALBE
Jai Batzordeak

... eta beste hainbat

Babesleak:

Erandio
Elizateko
Udala

KULTURA SAILA
Kultura Saila
DEPARTAMENTO DE CULTURA
Departamento de Política Lingüística

